

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 36 · 12. januar
Sesjonen 2021–2022

Møte onsdag den 12. januar 2022 kl. 10

President: Svein Harberg

Dagsorden (nr. 36):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Presidenten vil foreslå at publikumsgalleriet av smittevern hensyn holdes stengt under dagens møte. – Det anses vedtatt.

Representanten Jan Tore Sanner vil framsette et representantforslag.

Jan Tore Sanner (H) [10:00:36]: På vegne av stortingsrepresentantene Margret Hagerup, Kari-Anne Jønnes, Guri Melby, Abid Raja, Kjell Ingolf Ropstad og meg selv vil jeg framsette et forslag om videreføring av en lærerspesialistordning.

Presidenten: Representanten Rauand Ismail vil framsette et representantforslag.

Rauand Ismail (MDG) [10:01:05]: På vegne av representantene Une Bastholm, Rasmus Hansson og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om å utsette avgiftsinnbetaling for serveringsbransjen. Vi ønsker at forslaget skal behandles etter Stortingets forretningsorden § 39 annet ledd bokstav c.

Presidenten: Representanten Roy Steffensen vil framsette et representantforslag.

Roy Steffensen (FrP) [10:01:41]: På vegne av representantene Silje Hjemdal, Terje Halleland, Himanshu Gulati og meg selv har jeg gleden av å framsette et forslag om overtagelse av F-16 til Flyhistorisk Museum Sola.

Presidenten: Representanten Marius Arion Nilsen vil framsette et representantforslag.

Marius Arion Nilsen (FrP) [10:02:14]: På vegne av representantene Frank Edvard Sve, Dagfinn Henrik Olsen, Helge André Njåstad, Terje Halleland og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om å åpne muligheten for skånsom utbygging av vannkraft i vernede vassdrag.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:02:42]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsminister Jonas Gahr Støre vil møte til muntlig spørretime.

Statsministeren er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Erna Solberg fra Høyre.

Erna Solberg (H) [10:03:14]: Jeg tillater meg å stille et ganske enkelt spørsmål til statsministeren. Det er om statsministeren kan oppklare om Hurdalsplattformens omtale av utenlandskabler setter en stopper for hybridkabler knyttet til havvind.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:03:40]: Hurdalsplattformen har en veldig ambisiøs formulering om havvind, potensialet det gir for Norge, store havområder, store industrielle muligheter og store muligheter for å skaffe fram ny kraft. Det arbeidet er vi i gang med.

Da regjeringen Solberg la fram en melding om energi til arbeid – det er en melding som har mange gode punkter og mye god informasjon – var det den nye regjeringens vurdering at den meldingen trenger et supplement. Det jobbes det med, så det kommer en tilleggs melding. Der vil vi gå grundig inn i kriteriene for hvordan vi kan utvikle havvindpotensialet. Et av spørsmålene er da hvordan havvindmøller skal være koblet opp mot Norge og eventuelt mot andre land. Det er ganske lite drøftet i den meldingen som regjeringen Solberg la fram – hva er kriteriene og betingelsene for dette? En havvindmølle vil ofte trenge kraft fra land for å kunne komme i gang og fungere. Spørsmålet er da reist om en vindmøllepark ute i norske havområder vil ta kraft fra Norge via vindmølleparken og ut til andre land – om det i realiteten er en ny mellomlandsforbindelse.

Vi i Arbeiderpartiet er opptatt av – og Hurdalsplattformen slår fast – at det ikke skal bygges nye mellomlandsforbindelser i denne perioden. Men vi trenger å gå grundigere inn i hvordan havvindplattformene kan utformes, hvordan de kan levere kraft til Norge – vi trenger mer kraft i Norge – hvordan de kan levere kraft til olje- og gassinstallasjoner på sokkelen, og om de i noen tilfeller også kan ha kraftutveksling med andre land. Denne utredningen er ikke gjort fullverdig – vi trenger å gå grundigere inn i det. Men som sagt, ambisjonene for havvind for Norge er store, og det arbeider regjeringen med.

Erna Solberg (H) [10:05:39]: Da vil jeg gjerne takke for det lille foredraget om havvind.

Spørsmålet var veldig tydelig, for det er fremhevet fra Senterpartiets talsmenn at det ikke blir mulig med hybridkabler fordi det er en mellomlandskabel, og at det ikke er tillatt med tanke på avtalene.

Da er spørsmålet mitt igjen: Er det sånn at punktet i Hurdalsplattformen betyr at man ikke kan gjennomføre hybridkabler knyttet til havvind? Da er også spørsmålet: Er det sånn at Arbeiderpartiet ikke har forhandlet vekk muligheten for en hybridkabel i forbindelse med Hurdalsplattformen, eller har de rett og slett ikke tenkt over disse vesentlige rammebetingelsene?

Aktørene for det mest modne prosjektet vi har, på Sørliche Nordsjø II, sier at hybridkabler er helt avgjørende for om de vil kunne bygge ut feltet. Det er altså vårt første store industriosjekt på havvind, og de mener dette er en forutsetning.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:06:46]: Jeg tror utfordringen ligger i at vi trenger klarere definisjon av hva hybridhavvind vil bety – hva de fulle implikasjonene er av at det kommer kraft fra land til en havvindmølle, og om det betyr at det er direkte kraftoverføring fra Norge til andre land. Dette må vi gå grundigere inn i, det er ikke grundig opplyst. Det var ikke meningen å holde et foredrag på 2 minutter om havvind, men det er ikke grundig opplyst, mener jeg, i de papirene som foreligger til nå. Det vil vi jobbe med, og det arbeider vi med. Vi har ambisjoner om å satse stort på havvind, men da er det også viktig å oppklare disse forholdene fordi vi er opptatt av at det skal være noe som i første rekke tjener Norge – som skaffer mer kraft, skaffer kraft til plattformene våre. Betingelsene for hvordan disse havvindinstallasjonene skal fungere, trenger vi å klargjøre mer for å sikre at vi ikke i realiteten åpner for nye mellomlandsforbindelser med kraft fra Norge ut til andre land.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Erna Solberg.

Erna Solberg (H) [10:07:51]: Spørsmålet er: Hva tenkte Arbeiderpartiet, og hva snakket Arbeiderpartiet og Senterpartiet om da de forhandlet om dette spørsmålet? Marit Arnstad, som er parlamentarisk leder for Senterpartiet, har vært tydelig og klar på at man har lukket døren for hybridkabler. Ble det ikke drøftet hvordan man skulle tolke dette temaet i Hurdalsplattformen, eller hadde man ikke god nok oversikt over at dette er en utfordring?

Jeg gjentar igjen: Dette er altså avgjørende for det første store eventyret knyttet til vindkraft i Norge. Det gjør det mulig å gjøre dette uten å måtte subsidiere det

stort over statsbudsjettet – hvis vi kan få til å bygge det nettet. I forrige uke sa altså miljøministeren her at det ville være en tragedie hvis man ikke fikk til disse lønningene. Jeg er enig med ham i at det ville være en tragedie for industrieventyret, men mitt spørsmål er: Har man altså ikke avklart rammebetingelsene for å bli enige mellom to partier i Hurdal om å si nei til landforbindelser – at dette ikke dreier seg om hybridkabler?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:08:59]: Jeg synes representanten Solberg sa det ganske greit. Det er utfordringer som må avklares knyttet til dette. Hvis representanten synes det er helt uproblematisk at det skal komme en stor kraftmengde via en havvindinstallasjon, og så føre kraft fra Norge ut av Norge som en mellomlandsforbindelse, må hun gjerne mene det. Jeg mener det er rom for å bygge og satse stort på havvind, og jeg mener Norge skal gripe den muligheten. Vi skal satse på det industrielt, og vi skal også ivareta de behovene vi har for å sikre kraft i Norge. Det er det mulig å utrede bedre enn det til nå er gjort av regjeringen som satt. Det ble ikke opplyst om kompleksiteten i dette i stortingsmeldingen. Hurdalsplattformen slår fast at vi skal satse på havvind, men vi skal ikke etablere nye mellomlandsforbindelser til andre land.

Presidenten: Nikolai Astrup – til oppfølgingsspørsmål.

Nikolai Astrup (H) [10:10:01]: Jeg er enig med statsministeren i at man må se grundig på spørsmålet om hvordan innretningen på hybridkabler skal være, men jeg oppfatter at spørsmålet fra representanten Solberg handlet om hvorvidt Hurdalsplattformen åpner for hybridkabler eller ikke, ikke om hvordan innretningen på en eventuell hybridkabel skal være.

Vi har altså en olje- og energiminister som har åpnet for hybridkabler og mener det er i tråd med Hurdalsplattformen, vi har en klima- og miljøminister som har åpnet for hybridkabler og mener det er i tråd med Hurdalsplattformen, vi har en parlamentarisk leder for Senterpartiet som mener at det absolutt ikke er i tråd med Hurdalsplattformen, og vi har en representant fra Senterpartiet, nemlig representanten Myhrvold, som har gitt en garanti til sine velgere om at det ikke vil komme hybridkabler.

Da er spørsmålet til statsministeren nok en gang: Kan statsministeren oppklare hvordan Hurdalsplattformen her skal tolkes – åpner formuleringene om mellomlandsforbindelser for hybridkabler eller ikke? Det er et ja/nei-spørsmål.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:11:05]: Vi har en statsminister som skal finne en god løsning på dette

i regjering, og det arbeider vi med. Det er ikke et kapittel om hybridkabler i Hurdalsplattformen, det er riktig, men det er formuleringer om ambisjonen for havvind, en kraftfull satsing. Det kan skje gjennom flytende installasjoner og faste installasjoner – store muligheter for vår industri. Det er også formuleringer om at det ikke skal bygges nye utenlandskabler i denne perioden.

Definerer man havvind med utenlandskabler og overføring av kraft fra Norge til andre land, er Hurdalsplattformen ganske klar på at det er noe vi ikke ønsker. Klarer man å finne en løsning som rammer dette inn på en måte som gjør at vi både kan få utbygging, at det kan være lønnsomt, og at det kan forsvares over tid, er det mulig å få til det. Men begrepet «hybrid havvind» trenger ytterligere utredning og tydeliggjøring før man kan trekke en konklusjon på akkurat det. Det arbeider regjeringen med. Det ble ikke gjort av tidligere regjering, det gjøres av denne regjeringen.

Presidenten: Rasmus Hansson – til oppfølgings-spørsmål.

Rasmus Hansson (MDG) [10:12:21]: Jeg setter stor pris på Hurdalsplattformens og statsministerens understreking av at denne regjeringen vil satse stort på havvind. Hvordan ser statsministeren for seg at det kan bygges ut stor produksjonskapasitet for havvind uten hybridkabler?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:12:42]: Jeg hører ofte framstilt at her er det slik at enten har man havvind som ikke er hybridkabler, og da må det subsidier til, eller så er det hybridkabler, og da er det lønnsomt. Jeg tror det er litt skjevt framstilt.

Når jeg snakker med næringen om dette, er det veldig mange sider ved havvindutbygging. Det er veldig mange spørsmål når det gjelder rammevilkår og hvordan dette legges til rette for. Det arbeider nå regjeringen med, og fagetatene utreder det for at dette skal kunne være godt klarlagt i de utlysningene som kan komme. Da vil ikke jeg utelukke at man har en havvindmøllepark, en enkel installasjon, som også har kontakt med andre land. Det kan jo produseres kraft på den installasjonen som kan være tilgjengelig for andre land hvis det er rasjonelt. Poenget er at hvis overføring av kraft produsert i Norge via en slik installasjon til andre land blir en ny mellomlandsforbindelse som fører kraft ut av Norge, er det noe vi ikke ønsker. Dette skal rammes inn på en måte som gjør at det både er lønnsomt, er industrielt mulig og gir muligheter for nye arbeidsplasser og et nytt industrikapittel i Norge.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:14:02]: Norge har i alle år hatt billig strøm til folk og bedrifter. Nå opplever familier, aleneboende, pensjonister og bedrifter et strømsjokk. Mange er helt satt ut av de regningene som nå dumper inn, og fra statsministeren uttrykkes det empati og forståelse i både nyttårstalen og ellers. Men folk er ikke ute etter empati. De er ute etter hjelp, både på veldig kort sikt, med å greie å betale regningene sine, og på lang sikt, gjennom å stoppe dette strømranet.

Regjeringen er handlingslammet og drives fra skanse til skanse. Det offentlige håver inn 30–40 mrd. kr i ekstrainntekter og deler ut smuler i hjelp. Vinneren er staten, fylker og kommuner, som håver inn penger på strøm. I tillegg håver staten inn på skyhøye gasspriser.

Dette kommer på toppen av rekordhøye drivstoffavgifter, skyhøye matvarepriser og renteøkning. Med Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen er det virkelig vanlige folks tur – til å bli flådd.

De som har minst, sliter mest. For mange har det vært en tøff jul, der de har spinket og spart på strømmen, men likevel får rekordhøye regninger. Kraftanalytikere sier at denne situasjonen vil vare lenge. Fremskrittspartiets forslag om å fjerne moms og elavgift, som ville betydd noe, har blitt nedstemt, og nå har vi fremmet et forslag om en makspris på 50 øre per kilowatttime, som ville gi forutsigbarhet og lavere strømpriser i stedet for almisser fra staten.

Støtter statsministeren Fremskrittspartiets forslag om å innføre en makspris på strøm så lenge strømmarkedet er ute av kontroll? Mener virkelig statsministeren at det er rimelig at folk betaler mer enn dobbelt så mye som normalpris for strømmen, som er resultatet med regjeringens strømstøtte?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:16:03]: Det er en ekstraordinær situasjon i kraftmarkedet i Norge og i Europa. Jeg tror vi kjenner årsakene, men jeg kan jo kort nevne dem: veldig høye gasspriser – vi har aldri tidligere sett dem så høye – utfasing av kullkraft, utfasing av atomkraft, høye CO₂-avgifter, og at det har vært en mindre leveranse av fornybar kraft i Europa. Summen av dette har ført til en situasjon vi ikke har sett før. Jeg nevnte energimeldingen fra den forrige regjeringen. Den kom i fjor vår, og den situasjonen vi ser nå, var ikke omtalt som noe som kunne skje.

Hva har regjeringen gjort? Vi begynte fra dag én: Vi signaliserte reduksjon av elavgiften, økning i bostøtte og økning i støtte til dem som trenger det mest. Vi har levert et helt nytt instrument i den norske velferdsstaten som tar sosiale hensyn i et kraftmarked som har en pris- og etterspørselslogikk som regulerer hvordan det kommer ny kraft, men som ikke har en sosial logikk i hvordan man avlaster folk som blir rammet av høye priser.

Den ordningen som ble lagt fram den 11. desember, gjør det mulig å ta en del av folks strømregning når den går over 70 øre per kilowattime, innenfor en ramme som treffer vanlige husholdninger. Den støtten har regjeringen, i lys av prisutviklingen, økt til 80 pst., som er et kraftfullt tiltak. Jeg tror ikke det er noe land i Europa som har gjort den typen grep eller den typen tiltak.

I tillegg har vi, etter avtaler her i Stortinget, utvidet bostøtte og en del av de ordningene. Så dette mener jeg står seg veldig godt.

Makspris er utredet og vurdert i mange sammenhenger, og det advares mot det. Det har en tendens til å bli en makspris som prisene søker mot, altså at det blir makspris som en slags regel. Jeg mener at slik prisene fungerer, skal de regulere tilbud og etterspørsel, men vi må ha politisk vilje til å gå inn og avhjelpe den situasjonen folk kommer i om prisene blir unormalt høye, slik de nå har blitt, og slik regjeringen har gjort. Vi har en samlet pakke på opp mot 10 mrd. kr, og det mener jeg er et kraftfullt tiltak for å hjelpe folk i disse vanskelige vintermånedene.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:18:04]: Makspris ville hjulpet mange nå som får mer enn dobbelt så høye strømregninger. Noen av dem er Linda og familien på fire i Langangen. VG skrev om dem i går. Sønnen Casper er 12 år og har hudsykdommen iktyose. Det er svært smertefullt, og han er avhengig av å bade både morgen og kveld. Han bytter klær svært hyppig, og det betyr at vaskemaskinen der går hele tiden, fem-seks ganger daglig, på 90 grader. De kan altså ikke spare på strømmen, for det gjør Casper sykere. De har utgifter bare på klær til Casper på 4 000–5 000 kr per måned. Nå får de i tillegg enorme strømregninger. I november fikk de en tre ganger så høy strømregning som det de gjorde året før, og de gruer seg til desemberregningen.

Mener statsministeren det er rimelig at familier med syke barn som ikke har muligheten til å spare strøm, skal ha så store ekstrautgifter? Hvis ikke, hva vil statsministeren gjøre for Linda og Casper og andre som er i samme situasjon?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:19:08]: Dette er veldig tøft for mange som får strømregninger som er langt, langt høyere enn det de har planlagt for, spart for, forberedt seg på. Det er også grunnen til at regjeringen har fattet vedtak, fått flertall i Stortinget for kraftfulle ordninger for å hjelpe familier. Det er over strømregningen.

Så har jo Norge – jeg kan ikke gå inn i enkeltsituasjonen til denne familien, som har en stri hverdag, det kan jeg forstå – andre typer ordninger for å hjelpe folk med spesielle helsebehov. Vi har jo også utvidet ordningene, de sosiale ordningene, bostøtten, sosialhjelp osv., nett-

opp for å kunne fange opp det for dem som er i den vanskeligste situasjonen.

Det er jo å håpe at dette strømmarkedet over tid kommer tilbake til normalsituasjonen. Den store oppgaven for Norge er å produsere mer fornybar kraft. Da kan vi ikke, som Fremskrittspartiet, si nei til vind på land, nei til vind til havs. Da må vi være villige til å produsere ny kraft som kan komme inn i det norske markedet og sørge for at prisene blir lavere. I mellomtiden må vi ha ordninger hvor vi stiller opp for hverandre, og ha politiske vedtak som sørger for at vi avlaster strømregningen til husholdningene.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Sylvi Listhaug.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:20:14]: Det er dessverre verken empati eller medfølelse som hjelper Casper, Linda eller alle de andre som nå er i en veldig vanskelig situasjon, og det renner inn henvendelser fra folk som er fortvilet. Jeg ble kontaktet av en kjøpmann i en nærbutikk i Distrikts-Norge. For et år siden fikk vedkommenne en regning på 6 800 kr. Nå fikk han en regning på 19 000 kr. Han driver butikk i første etasje, og han bor i andre etasje. Det betyr at han har felles strømmåler – og faller ut av støtteordningene. Det har store konsekvenser for ham og for butikken hans med tre ansatte.

Mener statsministeren det er rimelig at de som jobber og bor i samme bygg, ikke får noe strømstøtte? Vil regjeringen ta initiativ til å endre på dette?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:21:03]: Det er viktig å lytte til erfaringer fra hvordan en slik ordning slår ut og treffer. Det har regjeringen også gjort, og den er villig til å se på om det er nødvendig at det gjøres endringer.

Dette tilfellet som representanten nevner, kan jo være situasjoner hvor man har én strømmåler for både en husholdning og for aktivitet som er i tillegg. Det er jeg åpen for å se på, hvordan vi kan komme det i møte. Det viktige er at vi treffer husholdningene bredt. Denne ordningen er ubyråkratisk. Jeg tror de som nå har fått regning i desember, vil se på regningen nederst at det står at det er tatt av en god porsjon derfra, og det kommer til å bli økt i januar, februar og mars.

Så får vi, etter denne ordningen, evaluere hvordan den har virket. Vi ser jo nå på en del av de innspillene som kommer, bl.a. fra landbruket, fra drivhusnæringen, og har forsøkt å komme dem i møte. Og vi vil selvfølgelig være åpne for å ha dialog med folk om hvordan vi kan tilpasse det best mulig.

Presidenten: Sylvi Listhaug – til oppfølgingsspørsmål.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:21:53]: Det er bra at man nå – etter å ha blitt drevet fra skanse til skanse der også – har sagt at man skal se både på bøndene og på vekst-husnæringen, men det er også veldig mange andre bedrifter som nå får helt enorme regninger. En pizzarestaurant i Kongsberg har fått 120 000 kr i strømregning for desember. De vurderer rett og slett å stenge dørene. Treningssenteret til Nina i Askim fikk en sjokkregning på nesten 70 000 kr, og det er helt naturlig at hun frykter konsekvensene av det. Det er også mange andre bedrifter som sliter, og som ikke får en eneste krone i strømstøtte. Hvordan kan statsministeren ha samvittighet til ikke å løfte en finger for bedrifter og næringer som er så knallhardt rammet av strømprisene, når vi på grunn av dette faktisk kan sette arbeidsplasser i fare?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:22:50]: Jeg forstår at det er vanskelig i mange av de tilfellene hvor bedrifter har etablert seg på å kjøpe strøm med spotpriser. Veldig mange bedrifter har jo langsiktige kontrakter. De er i en litt annen situasjon enn den Listhaug beskriver. Over tid har Norge hatt lave energipriser. Det har vært en av våre fordeler. Grunnlaget for det er at vi produserer fornybar kraft og har et kraftoverskudd i Norge. Det store spørsmålet er hvordan vi kan hjelpe husholdninger og næringsliv med at det er nok kraft i årene som kommer. Da må vi ha en plan og en vilje til å bygge ut mer kraft. Det må gjøres på en måte som tar hensyn til både natur og miljø, men som har en vilje til å gjennomføre det. Det store potensialet ligger innenfor vind. Det kommer i økende grad innenfor sol. Vi må også hente inn gevinster fra energieffektivisering og -sparring.

Men vi er åpne for å se på alle mulige ordninger som kan komme arbeidsplasser, bedrifter i møte. Jeg tror det er viktig at dette med langsiktige kontrakter blir vektlagt og vurdert, fordi vi ser at spotprisene varierer sånn som de gjør nå.

Presidenten: Sylvi Listhaug – til oppfølgingsspørsmål.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:23:51]: Man kunne også med fordel slutte å sløse strøm ute på oljeplattformene på denne galskapen som elektrifisering er.

I VG kunne vi lese om Auli Park boligsameie i Nes kommune i Viken. De mottok en strømregning på nesten 100 000 kr i desember. Utgiftene for hele 2020 var på 139 000 kr. Det er helt sprøtt. Fellesutgiftene øker og øker, men de holder ikke tritt med strømprisene. Regjeringen har sagt at borettslag og sameier skal få strømstøtte, men ingenting er klart. Anders Dåbakk, som er styreleder i sameiet, sier om regjeringens innsats i VG:

«De sier at de jobber med det. Men alt tar jo så lang tid med de. Så det er jo bare tull.»

Hvilket svar har statsministeren til sameier og borettslag om hvilken støtte de får? Er statsministeren enig i at det er kritikkverdig at dette tar så lang tid når strømstøtten ble lansert allerede 11. desember, altså for over en måned siden?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:24:53]: Denne uken kom forslaget til Stortinget om å øke til 80 pst. i kompensasjon over 70 øre. Det mener jeg er et viktig håndslag til husholdningene. Så skal vi selvfølgelig lytte til de innspillene som kommer – hvordan ordningen kan være treffsikker, hvordan det kan fange opp grensetilfeller som kommer mellom ulike ordninger. Da vil vi komme tilbake igjen til Stortinget og arbeide raskt med det. Denne ordningen er kommet på plass på rekordtid. Det var ingenting av dette i skuffer og skap i det norske systemet som kunne kompensere husholdningene. Det har vi utviklet. Vi bruker store penger på det. Så er vi selvfølgelig åpne for å justere det slik at det blir treffsikkert, og at de som har rettigheter til å få den støtten, får den på ryddig måte.

Presidenten: Sylvi Listhaug – til oppfølgingsspørsmål.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:25:37]: Ja, og de trenger et svar raskt.

Mens det offentlige håver inn penger, har også idretten blitt knallhardt rammet. På Dælenenga i Oslo koster det nå 20 000 kr i døgnet å varme opp gressmatten. Det har de ikke råd til, og den er dermed stengt. TV 2 kunne også fortelle om Sola Turn, som fikk en mer enn dobbelt så høy regning, på den nette sum av 567 000 kr, for 2021 – mer enn budsjettet, naturligvis. Hallen blir brukt av hundrevis av turnglade i alderen 4–88 år, og den må holdes varm, rett og slett for at man skal unngå skade blant brukerne. Strømregningen skal nå sendes til foreldrene, som altså skal betale for denne strømutfikten i tillegg til at de selv får skyhøye utgifter for egen bolig. Nærbø IL, som hadde en strømregning på 7 000 kr i november 2020, fikk en regning på 95 000 kr året etter. Det er ingen støtteordninger i sikte.

Mener statsministeren det er holdbart at idrettslag rammes så hardt, og at foreldre skal plukke opp regningen her også, for at statskassen skal fylles opp?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:26:47]: Jeg er klar over utfordringen som mye av idretten har knyttet til haller, utanlegg osv. Dette treffer hele landet. Dette er en ekstraordinær situasjon med høye priser som gjelder i Europa og i Norge. Det er utfordrende for mange. Vi har tatt kraftfulle grep overfor husholdningene, og vi

vil selvfølgelig ha dialog med både idretten og andre sektorer for å se om det finnes måter for å komme dem til unnsetning.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:27:25]: Det er markedskreftene som herjer med folk i Norge denne vinteren. Vi har en energilov som lar strømprisen styres av markedet ganske alene, og det markedssystemet er nå i dyp krise. Høye gasspriser i Europa presser prisen på norsk vannkraft i været fordi prisen på den dyreste energikilden bestemmer i det frie kraftmarkedet. Det er uforståelig for folk, og konsekvensene er usosiale og uakseptable. Prishoppet truer økonomien til folk, ikke bare de fattigste, men også familier med helt vanlige inntekter, og det truer en av de viktigste grunnene til at vi har en variert og sterk industri i Norge, nemlig konkurransefortrinnet rimelig, utslippsfri energi. Vi ser at bønder sliter, småindustri sliter, idrettslag sliter, ulike typer mindre næringsdrivende sliter. På sikt vil også større industri slite hvis vi ikke får kontroll på dette. Det er ingen som har tatt høyde for så store svingninger, ikke engang de som jobber med å analysere strømmarkedet.

Det er bra at kompensasjonsordningene blir stadig bedre. I SV er vi glade for å ha kunnet bidra til det, og for at regjeringen nå kom oss ytterligere i møte, med høyere kompensasjon. Det må likevel være klart at det med gode kompensasjonsordninger må være – kan bare være – det første steget. Det er systemet som er problemet, og det neste steget må derfor være systemendring. Hvordan kan vi unngå at dette prispresset gjentar seg? Vi kan ikke ha statlig kompensasjonsordning hver vinter. Vi må ha levelige og forutsigbare strømpriser for framtidens vintre.

Er statsministeren enig i at energiloven må endres og strømprisen reguleres?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:29:28]: Utover en kompensasjonsordning som kommer husholdningene til unnsetning – og jeg er glad vi har funnet enighet med SV om det – må vi gå inn i dette spørsmålet på lang, mellomlang og lengre sikt, som det heter, og det må bestå av flere elementer. Vi skal nå nedsette en energikommisjon som skal gå gjennom hvordan kraftmarkedet fungerer for Norge, hvordan det treffer, hvor det er behov for å gjøre endringer. Jeg vil ikke nå, i dag, konkludere med at energiloven skal endres, og hva som skal gjøres av justeringer der, men jeg tror det er noen saker som er ganske klare.

For det første er det å erkjenne at kraftmarkedet for Norge har vært i positiv utvikling over de siste 20–30 årene. Vi har hatt lave priser, vi har hatt en forutsigbarhet både for bedrifter og for husholdninger om at Norge har

lave kraftpriser sammenlignet med andre land. 2020 var et år med rekordlave priser, og så ble 2021, på grunn av at det var et tørrår og alle de forholdene vi nå har sett, et år med veldig høye priser. Vi endrer ikke den utviklingen ved å endre energiloven. Det vi må gjøre, er å gå inn og se på: Hvordan kan Norge produsere mer kraft? Hva betyr krafteksporten og -utvekslingen for Norge slik det er i dag? Vi har hatt det siden 1950, det har vært i utvikling, i hovedsak med våre nordiske naboer, men vi har også fått kabler til kontinentet og til Storbritannia. Hvordan fungerer det? Hvilke muligheter gir det for Norge, og hvilke utfordringer er det for Norge? Det må vurderes.

Når det gjelder selve kraftsystemet som regulerer hvordan kraft kommer inn i dette store markedet, vil jeg mene at utfordringen ikke nødvendigvis ligger der, men vi får en utfordring med hensyn til om det er nok kraft. Det er forskjell på priser i Norge. Nå har vi høye priser i sør og i vest, i Midt-Norge og i Nord-Norge er det lavere. Nord-Norge har Europas laveste strømpriser. Det er også grunn til å se på den fordelingen.

Så det er mange spørsmål her, over noe tid, som vi må gå grundig inn i for å sikre at Norge også i framtiden har de fortrinnene med rimelig kraft.

Audun Lysbakken (SV) [10:31:34]: Det vi nå ser, er en ny situasjon hvor vi må regne med at vi også i årene som kommer, kan få samme type ekstremt press på prisene. Da er ikke det at et system har fungert tidligere, en begrunnelse for å beholde det i en ny situasjon hvor det ikke fungerer godt nok.

Det vi ber om, mener jeg er jordnær, sosialdemokratisk politikk: Når markedet har for mye makt, tar vi den makten fra markedet, og så finner vi måter å styre på. Jeg vil utfordre regjeringen til å komme med mer konkrete ideer til det. Det er det neste vi trenger: først kompensasjon – det er det akutte tiltaket – så styring, for å sørge for at dette ikke gjentar seg.

SV har presentert et konkret forslag: La oss erstatte de fordyrende og forvirrende mellomleddene som strømsalgsselskapene er i dag, med et statlig strømselskap som kan formidle strøm fra produsentene til forbrukerne, til faste og forutsigbare priser. Vil regjeringen vurdere det?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:32:41]: Det er jo et forslag som SV ennå ikke har utarbeidet, har jeg sett i mediene, så det er lansert som en idé. Jeg vil ikke avvise noen idé. Det jeg tror jeg vil si som en generell holdning, er at vi skal være veldig nøye på at hvis vi erstatter et system med et annet, skal vi være ganske trygge på at det systemet vi innfører, er bedre. Jeg mener f.eks. at det er grunner til å si at begrepet makspris kan ha effekter som ikke er bra for måten vi får fram ny kraft på, og for kundene. Jeg mener å ha sett utredninger på at det å ha

et topprissystem som gir mulighet for å dele opp en stor husholdning i to, og mange typer tilpasninger, ikke er et anbefalt tiltak.

Så vi må hele tiden se på hvordan vi kan endre systemet – det er jordnær, sosialdemokratisk politikk. Handlekraft med tanke på å kunne ha sosiale tiltak for å hjelpe folk i et markedssystem som ikke har en sosial impuls eller samvittighet, det har vi vist vi har nå. Så skal vi gå inn og se på hvordan systemet fungerer, og hvordan det kan forbedres, og – ikke minst, og jeg håper SV blir med på det – vi må produsere mer fornybar kraft. Det stiller oss også overfor noen krevende valg, men dem må vi være åpne for å ta.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Audun Lysbakken.

Audun Lysbakken (SV) [10:33:51]: SV ønsker å se på både topris og makspris, og så kreves det utredninger. Men grunnen til at vi må se på systemendring, er at den viktigste utredningen av alle, nemlig virkeligheten, viser at dagens system ikke fungerer. En side ved dette er at både utenlandskabler og integreringen i EUs felles energimarked, f.eks. mellomlandsforbindelsene, bidrar til prisutjevning mellom Norge, EU og Storbritannia. Derfor skal jeg gjøre noe jeg sjelden gjør, sitere NHO-topp Stein Lier-Hansen. Han sa til Klassekampen 22. desember:

«Energi er ikke en vare som øl, poteter eller bananer. Det er en strategisk ressurs som ikke kan overlates til å styres av rene markedsmekanismer.»

Derfor har både han og lederen i Fellesforbundet, Jørn Eggum, gått inn for reforhandlinger av avtaler med EU og Storbritannia for å få økt mulighet til å regulere eksport av kraft og sikre kontroll over energien. Vil regjeringen ta initiativ til den typen reforhandling?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:34:57]: Jeg er glad for at representanten har funnet det hos NHO at øl og bananer ikke er det samme som kraft – det er selvfølgelig opplysende for debatten. (Munterhet i salen.) Men jeg er enig i at kraft ikke er en vanlig vare. Kraft er i bunnen veldig politisk, for alle vedtak som bringer fram kraftressurser, handler om politikk og om naturinngrep, og de avveiningene som må gjøres, er grunnleggende politiske.

Så er spørsmålet hvordan man omsetter den varen, og jeg er ikke villig til her og nå å slå en strek over og si at virkeligheten de siste månedene i denne ekstreme situasjonen betyr at alt som var før, ikke fungerer, at det ikke har vært godt for industri, ikke har vært godt for forbrukere. Det er en for hastig konklusjon. Vi skal være ganske trygge på hva en slik reforhandling av den type avtaler vil si. Det er utveksling mellom Norge og andre land vi er

avhengig av i mange sammenhenger – all den utvekslingen vi har med våre svenske naboer og våre danske naboer og det nordiske systemet. Så det må vurderes veldig nøye før vi går til et sånt skritt.

Jeg er ikke rede til å trekke den konklusjonen nå, men vi skal gjennomgå og se på hvilke muligheter noe sånt kan gi.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgingsspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:36:03]: Da regner vi med at regjeringen vurderer det. Det er bra.

SV mener at fire hensyn må ligge til grunn for norsk kraftpolitikk. Den må bidra til at de norske klimamålene nås, at prisen på vanlige folks nødvendige forbruk skal være rimelig og forutsigbar, at vi ikke bruker mer strøm enn nødvendig, og at tilgangen på rimelig fornybar kraft fortsatt skal være et konkurransefortrinn for norsk industri.

Det er enkelte, med Fremskrittspartiet i spissen, som prøver å gjøre klimapolitikken til syndebukk for strømkrisen, når det i virkeligheten er den markedsliberalismen høyresiden alltid har elsket, som har skylden.

Vi må nå finne løsninger som kan forene hensynet til å nå klimamålene med hensynet til å sikre forutsigbar strømpris. Da mener SV at en av løsningene er å gjennomføre den nødvendige elektrifiseringen av norsk sokkel gjennom havvind – gjennom å pålegge oljebransjen å bygge ut tilsvarende mengde havvind som elektrifiseringen vil koste, og betale for det, i stedet for strøm fra land. Vil regjeringen vurdere en sånn løsning for å bygge ut havvind og for elektrifisering?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:37:10]: Jeg synes de fire poengene var gode. Særlig det siste er en utfordring og mulighet for oss, nemlig tilgang på kraft. Da er havvind en viktig ressurs. Jeg mener det er muligheter for at havvind i større grad kan spille en rolle for installasjonene på sokkelen. Det kan ikke erstatte kraft fra land fordi vi også kan oppleve den situasjonen med havvind at det ikke blåser, og en plattform kan ikke oppleve at den ikke får kraft. Men at det kan være en kombinasjon av tilgang på kraft fra land med at vi i større grad også, på gode dager, får kraft fra havvind til plattformer, mener jeg er et spennende alternativ.

Mitt inntrykk når vi snakker med energiselskapene og leverandørindustrien, er at dette interesserer dem, og at utviklingen vi har nå, med CO₂-avgift og andre avtaler vi inngår med denne industrien, kan trekke i retning av å gjøre viktige ting her for den havvindnæringen som vi ønsker opp og stå på 2020-tallet og ikke på 2030-tallet, slik det har vært skissert i andre planer. Så ja, dette er temaer vi absolutt er villige til å gå inn i.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:38:08]: Det er bra. Det vi mener er alternativet, er å få til en pålagt utbygging av en tilsvarende mengde havvind. Så må man ha en sammenkobling med strømmettet på land, men altså en tilsvarende mengde energi bygget ut til havs.

Jeg vil til slutt spørre statsministeren om en helt annen næring, for i SV opplever vi nå at vi blir kontaktet av veldig mange bønder som er fortvilet over den situasjonen de står i. Landbruket er en næring med regulerte priser, hvor prisene er fastsatt i avtale med staten, og hvor bøndene nå opplever at de får en voldsom kostnadsøkning på grunn av det frie markedet på strøm, som de ikke har noen mulighet til å ta ut i økte priser på sine egne produkter. Det er en fortvilende situasjon for mange. Det tar mye av inntekten for mange bønder, som nå stiller spørsmål ved framtiden til gården sin og til næringen sin. Forbereder eller planlegger regjeringen noen form for strakstiltak for å hjelpe bøndene nå?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:39:12]: Vi har truffet noen tiltak for deler av næringene i norsk landbruk, veksthusnæringen bl.a. Landbruksministeren hadde møte med landbruksorganisasjoner i går.

Vi har gode, etablerte prosesser for dette i Norge. Det skjer gjennom instituttet som heter jordbruksforhandlingene, som har klare mekanismer for å kompensere denne sektoren for slike uforutsette situasjoner vi er i nå. Jeg vet at landbruksministeren har den dialogen, og dette er tema som hører hjemme i det vi skal snakke om utover våren med organisasjonene, i en ryddig og åpen dialog.

Presidenten: Nikolai Astrup – til oppfølgings-spørsmål.

Nikolai Astrup (H) [10:40:03]: Jeg er glad for at statsministeren her avviser SVs forsøk på planøkonomisk innretning av strømsystemet og isteden peker på at mer kraft er det åpenbare svaret på de utfordringene som vi står overfor, på litt sikt. Vi har snakket om havvind allerede, hvor potensialet er helt enormt, hundre ganger dagens vannkraftproduksjon i teoretisk potensial, og hvor nå statsministeren har bekreftet at Senterpartiets reservasjoner mot hybridkabler er noe man kan vurdere seg ut av. Spørsmålet er om man på litt kortere sikt kan se for seg at man kan bygge ut også annen kraftproduksjon i Norge. Det er snakk om oppgradering av vannkraftverk – ja. Men helt konkret vil jeg spørre statsministeren om vernede vassdrag, særlig flomutsatte vernede vassdrag. Er statsministeren enig i at det er mulig å utnytte deler av vannet, uten at det går

på bekostning av verneverdiene i disse vassdragene, til kraftproduksjon, slik at man både øker kraftproduksjonen og bidrar til at det blir mindre flom i vernede vassdrag?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:41:10]: For det første tror jeg vi skal understreke her at vi skal være stolte av og slå ring om at vi har vernet vassdrag, at naturen har en verdi, og at vi opp gjennom tidene har stått i noen ganske vanskelige diskusjoner hvor Norge har sagt at her går grensen. Disse områdene har en varig verdi for folk, for naturen og for framtidige generasjoner som vi slår ring rundt. Det holder jeg høyt, og det legger regjeringen vekt på.

Så er det framholdt at det finnes ny teknologi som gjør det mulig å hente noe ressurser uten at det går ut over disse naturverdiene, og det er pekt på muligheten som ligger knyttet til det med regulering av vann, flomfare osv. Det er vi helt åpne for å se på, og gjøre det på en grundig måte. Men jeg understreker igjen: Det er ikke der det store potensialet for Norge ligger. Det ligger i energieffektivisering, det ligger i vind på land, det ligger i vind på havet, og det ligger nå – og det er spennende – i økende grad også for sol. Det er der vi må ha hovedinnsatsen, og så skal vi være stolte av at vi har vernet vassdrag i Norge, og slå ring om det.

Presidenten: Nikolai Astrup – til oppfølgings-spørsmål.

Nikolai Astrup (H) [10:42:15]: Jeg er helt enig i at vi må ta vare på de verneverdiene som ligger i de vernede vassdragene. Det er jo ikke snakk om å legge fossefall i rør. Det det er snakk om, er å utnytte deler av vannpotensialet som ligger her. Statnett anslo i fjor at på grunn av økt regn som følge av klimaendringer vil tilsiget til norske vannmagasiner øke med 5 TWh bare fra 2020 til 2030. Det sier også noe om hvordan det vil gå i flomutsatte vassdrag. Det vil regne mer, og det er behov for å utnytte kraften. Spørsmålet er om regjeringen ikke bare vil være åpne for å vurdere dette, men vil ta et konkret initiativ for å få dette på plass innenfor et rimelig tidsperspektiv. Vi er helt enige om at havvind har et enormt potensial, men det ligger litt frem, selv om vi alle håper at det kommer før snarere enn senere. Dette er altså lønnsom kraftproduksjon i vernede vassdrag, som vi vet er lønnsomme, det er ingen brysomme hybridkabler som man skal utrede seg inn i eller bort fra. Her er det rett og slett å sette i gang. Vil regjeringen ta et slikt initiativ?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:43:21]: Representanten og jeg vet jo at det bare å regne om regn til TWh er litt komplisert. Nå er det varslet mye regn i

Norge i dagene som kommer. Jeg hørte noen som sa at en av de gode nyhetene var at det kom til å regne i magasinen. Vel, jeg tror at de som skal møte Gyda, føler at det er mange utfordringer knyttet til det også. Og som jeg sier, jeg er åpen for å se på den utviklingen vi nå får med mer nedbør, og hvordan det vannet kanaliseres, og på hvordan det i noen sammenhenger også kan brukes til kraft, om det kan være en vei å gå. Jeg er også opptatt av å sette en ganske klar grense opp mot det vi har av vernede vassdrag, at vi ikke nå, som representanten sa, vurderer oss inn i en situasjon som setter det i spill. Men det er klart at hvis vann, flom og den type tema, som er en utfordring for lokalsamfunn og for miljøet, også kan gi en mulighet og kan skaffe kraft, skal vi selvfølgelig ikke si nei til det.

Presidenten: Ola Elvestuen – til oppfølgingsspørsmål.

Ola Elvestuen (V) [10:44:28]: Nå ble jeg litt foruro-
liget, for det er fire store verneplaner som er vedtatt i Stortinget fra 1973 til 1993. Vi har hatt supplerende vern i 2005 og i 2009, og det siste varig vernede vassdraget var Øystesevassdraget, i 2019. Disse vassdragene er eksplisitt vernet mot kraftproduksjon, det er selve formålet med vernet. Nå hører jeg at statsministeren åpner opp for å gå bort fra det.

I fjor markerte vi at det var 50 år siden Mardøla-aksjonen. Da blir mitt spørsmål: Hvor lenge mener statsministeren at varig vern, varig vern for å verne vassdrag, faktisk skal gjelde?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:45:25]: Jeg vet ikke om representanten hørte helt på det jeg sa, men jeg sa at vi nettopp skal være stolte av og slå ring om at vi har vernet vassdrag. Det har altså ledere i mitt parti før meg gjort – skrevet seg inn i historien ved å ta ganske store diskusjoner og konflikter på det. Det skal vi slå ring om.

Det representanten Astrup pekte på, var at det knyttet til både teknologi, metrologi og klimaendringer er spørsmål om hvordan man håndterer flomvann. Jeg er opptatt av at vi her ikke kan konkludere med at det umiddelbart gir en TWh-mulighet. Men jeg legger altså til grunn at de vedtakene vi har om vern, skal vi legge stor vekt på. Og så får vi følge utviklingen i det som skjer i norsk natur, og se om det er muligheter knyttet til det. Det krever grundig gjennomgang og utredning, og det er ikke der det store potensialet for kraft i Norge ligger.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:46:36]: Gjennom pandemien har det til nå vore ei tydeleg felles politisk prioritering å skjerme barn og unge og halde skular, fritidstil-

bod og kulturtilbod for born opne så langt råd er. Då grunnskulane i Noreg opna igjen no etter jul, gjennomførte mange kommunar massetesting. Det synt i mange kommunar og regionar minimalt med koronasmitte blant born, unge og tilsette i skulen. Til dømes er det i min valkrins, Sogn og Fjordane, kommunar som har gjort tusenvis av testar utan ei einaste positiv prøve.

I siste runde med covid-tiltak valde regjeringa å leggje dei vidaregåande skulane i heile Noreg på raudt nivå. Det betyr stor grad av heimeundervisning, ein dårlegare kvardag for svært mange ungdomar og eit svekt pedagogisk tilbod. Raudt nivå blei innført og er framleis, på tvers av dei faglege tilrådingane frå skule- og helsestyresmaktene og til sterke protestar og åtvaringar frå både elevorganisasjonane og Barneombodet. Det skjedde trass i at fylkeskommunar over heile landet åtvara mot problema med raudt nivå og endå meir digital undervisning.

Vi veit at dei negative sidene ved å vere borte frå ein normal skulekvardag over lang tid for mange ungdomar er store. Ungdomsåra er ei tid ein skal ha med seg heile livet. Kvar dag med tapt ungdomstid utan solid fagleg grunnlag er ein dag for mykje. Som Barneombodet seier det: Det må vere faglege råd, ikkje frykt som styrer smitteverntiltaka.

Det å innføre nasjonalt raudt nivå for vidaregåande skule no i denne fasen av pandemien er etter Venstres syn feil og uhaldbart. Kan statsministeren gjere greie for kva fakta og råd regjeringa la til grunn då ein fyrst vedtok nasjonalt raudt nivå i vidaregåande skule før jul, på tvers av faglege råd, og så etter jul tviheld på dette også etter at ein ved skulestart kan dokumentere minimalt smittetrykk i mange kommunar? Korleis heng dette saman med alle fine ord og fagre løfte om å prioritere born og unge i koronapandemien?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:48:37]: La meg begynne med å si at vi prioriterer barn og unge. Hvis det er noe som er viktig å se på hele tiden i form av muligheter for lettelse til en mer normal hverdag, det vi kan kalle gjennomgående grønt nivå, så er det for barn og unge – i skole, i hverdag, i idrett, i fritid, ute og inne. Det ligger tungt på regjeringen å følge det nøye.

Vi hadde midt i desember utsikten til en voldsom smitteøkning. Vi var kanskje det landet i Europa som hadde det høyeste utgangspunktet for det. Det var nødvendig med inngripende tiltak. Som salen og representanten vet, jobbes det denne uken med det for å se på muligheten for justeringer i lys av erfaringen.

Det som var utfordringen med skolene, var at mange av skoleeierne, mange av de som har daglig ansvar for å lede skolene, skoleledere, lærere osv., understreket at gult nivå, som var anbefalt på videregående – og på ungdoms-

skoler, i og for seg – er en krevende variant, fordi elevene bytter mellom klasser, det er vanskeligere å skille.

Vårt ønske ville vært å kunne hatt grønt nivå med testing – kan det holde? – men da vi så at gult nivå var et dårlig alternativ, valgte vi å bruke rødt nivå, som er et kjent grep. Det er inngripende, og jeg er klar over at det er langt fra en ideell hverdag. Det betyr ikke stengte skoler, det kan bety noe digital hjemmeundervisning og noe gruppeundervisning. Dette er av de første tingene vi nå ser på om det er mulig å gjøre justeringer i. Jeg har selv hatt møter med skolenes organisasjoner, lyttet til det som kommer fra elevene, lyttet til kommunene rundt om, for at vi kan være så treffsikre som vi kan på det.

Jeg har bare lyst til å si at smittetoppen kan ligge foran oss. Vi har betydelige utfordringer. Det er ikke de yngste som blir sykest, men smitten kan spre seg veldig fort der, derfor må vi også ta de hensynene med oss.

Alfred Jens Bjørlo (V) [10:50:35]: Eg er glad for at statsministeren seier at det å få løyst opp på raudt nivå på vidaregåande skule, i det minste slik eg oppfattar det, står øvst på lista over det som er viktig å gjere no. Det er eg glad for å høyre, sjølv om eg enno ikkje får tak på grunngjevinga for at ein gjekk heilt til eit nasjonalt raudt nivå, og ikkje eksempelvis lét det vere opp til kommunane og skuleeigarane å avgjere dette ut frå den lokale situasjonen. Det får eg enno ikkje heilt tak på.

Dette handlar jo om kvardagen barn og unge har under pandemien, og eg har lyst til å ta opp eit spørsmål til. No har vi snakka om skule, men når det gjeld fritida, opplever vi no at veldig mange barn og unge kjem i ein ekstra skvis fordi mange frivillige organisasjonar – idrett og kulturliv – på toppen av pandemiproblema no får skyhøge straumrekningar som er vanskelege å handtere for frivilligheita, som skal hjelpe barn og unge. Det er ein ekstrem situasjon. Venstre, Høgre og Kristeleg Folkeparti føreslo før jul her i Stortinget at vi skal hjelpe frivillige lag og organisasjonar med straumrekningane på same måten som for hushald. Det stemde Arbeidarpartiet, Senterpartiet og SV ned (presidenten klubbar). Er statsministeren open for å revurdere det?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:51:44]: For å begynne med inngangen til spørsmålet: Barn og unges fritid, idrett og muligheten til å drive mest mulig normalt innen det, er vi opptatt av. Når vi nå går gjennom hele tiltaksregisteret vårt, er det som sagt prioritert nummer én å se om det er mulig å gjøre justeringer her.

Så tror jeg at jeg vil henvise til det svaret jeg ga representanten Listhaug. Når det gjelder idrettslag og frivilligheten og hvordan de erfarer strømsituasjonen, er det saker vi nå har til vurdering, og vi er åpne for å se om det er mulig å gjøre tiltak for å avlaste dem i den situasjonen de er i.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Jan Tore Sanner.

Jan Tore Sanner (H) [10:52:32]: Det er ingen tvil om at barn og unge har betalt en høy pris både sosialt og faglig på grunn av stengte barnehager, skoler og høyere utdanningsinstitusjoner. Jeg er derfor glad for at statsministeren varsler at man nå vil se på tiltakene. Det er viktig at barn og ungdom i størst mulig grad har mulighet til å være til stede på skolen, og det opplever jeg at vi er enige om. Høyre har også en tydelig linje i dette om at vi heller ikke ønsker å overprøve regjeringens smitteverntiltak.

Mitt spørsmål handler om hvilken plan man har for å tette kunnskapshull, følge opp barn og unge som har fått en sterk påkjenning på grunn av stengte barnehager, skoler og studiesteder. Rett før jul, i forliket med SV, kuttet regjeringen i bevilgningene til kommuner, som nettopp kunne gi et bedre oppfølgingstilbud både sosialt og faglig til barn og ungdom.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:53:36]: Kommunene har fått nærmere 5 mrd. kr mer å rutte med i 2022 med denne regjeringens budsjett, noe som gir dem mulighet til å prioritere skolen mer. Skolens folk sier at de står i en dobbel utfordring. Den ene er pandemien og alle tiltakene der. Den andre er det som representanten Sanners parti og regjering etterlot seg, nemlig en stor utfordring med nok kvalifiserte og kompetente lærere som kan gi elever med særlige behov hjelp og oppfølging. Det er det mulighet for å gjøre mer med nå, med den økonomien som kommunene har.

Det viktigste vi kan gjøre for å hjelpe barn, også dem som har særlige hjelpebehov, er å få tilbake en normal skolehverdag. Det er å kunne komme gjennom pandemien på normal måte, leve med dette viruset på en måte som gjør at barn kan ha skolegang, leksearbeid og alt det som hører med til sosiale fellesskap på en mest mulig normal måte. Det er målet. Da er det viktig å sikre at fylker og kommuner har en økonomi som gjør at de kan være gode skoleeiere, og sikre at det er nok kvalifiserte og kompetente folk til å følge opp elevene.

Presidenten: Erlend Svardal Bøe – til oppfølgings-spørsmål.

Erlend Svardal Bøe (H) [10:54:49]: Dagens lovverk åpner ikke for at koronasertifikat kan brukes som et smitteverntiltak. Skal det kunne brukes som det, må regjeringen ha lov hjemmel til å gjøre det. Regjeringen har tatt til orde for at ny bruk av koronasertifikat kan bidra til at behovet for inngripende tiltak blir mindre, og i november sa regjeringen at en skulle sende et lovforslag om dette på høring, men ikke når det skulle sendes på høring.

Det går tregt. Før jul etterlyste Høyre når lovforslaget ville komme på høring, sånn at vi kan få en offentlig debatt om bruk av koronasertifikat. Svaret fra helse- og omsorgsministeren før jul var at lovforslaget ville sendes på høring på nyåret, men det har fortsatt ikke skjedd. Mitt spørsmål til statsministeren er: Når vil regjeringen sende lovforslaget om en ny bruk av koronasertifikat på høring?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:55:47]: La meg begynne med å si at det ikke er et råd fra etatene å innføre et koronasertifikat nå. Det som ikke er tregt – for å bruke representantens begrep; jeg er jo ikke enig i at saksbehandlingen er treg – er omikronvarianten. Den er kommet og har endret veldig mange spilleregler for hvordan smitten opptrer i det norske samfunnet, hvordan vaksinen beskytter, og hvordan et slikt sertifikat eventuelt gir deg en troverdig beskyttelse. Er det beskyttelse å ha et sertifikat som viser at man har én eller to doser? Er det beskyttelse nok å ha tre doser når vi vet at folk med vaksine blir smittet?

Disse spørsmålene trenger vi å gå grundigere inn i. Vi stiller fortsatt spørsmål til etaten og har dialog med den. Vi utelukker ikke at dette kan være et virksomt virkemiddel, men slik situasjonen er i dag, kan jeg si at dette ikke er noe vi kommer til å lansere denne uken. Det må diskuteres grundigere, og det trengs noen flere gjennomganger for å se om det er et riktig virkemiddel i dagens situasjon.

Presidenten: Vi går da til neste hovedspørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [10:57:02]: Norge produserer mer kraft enn vi bruker selv, men børshandelen med kraft sørger likevel for at vi importerer skyhøye priser fra land lenger sør. Når Støre snakker om å øke produksjonen av kraft, skulle man tro at vi har en strømkrise. Men vi mangler ikke kraft. Vi eksporterte over 10 pst. av produksjonen vår i fjor.

Det som rammer Norge, er ikke en strømkrise. Det er en priskrise fordi norsk vannkraft blir omsatt på en børs som kopler oss sammen med markeder i land som har mye høyere energipriser enn oss. Når engelskmenn er villig til å betale opp mot 400 øre per kilowatttime for strøm det koster 10 øre å produsere i Norge, blir beskjeden til norske kunder fra kraftselskapene: Hvis dere vil ha denne strømmen, må dere betale det som strømmen koster, og akkurat nå er den prisen 400 øre per kilowatttime. For hver ny utenlandskabel som bygges, øker også børssystemets evne til å importere disse utenlandske prisene til Norge.

I spørretimen 8. desember ville jeg ha svar fra Støre på om han har politisk vilje til både regulering og styring av kraften. Historisk har jo Arbeiderpartiet hatt den

viljen. Det var sånn de bygde landet, med rimelig strøm fra vannkraften, som nå står i fare med priser som er opp mot 5 kr per kilowatttime i et land hvor det altså koster 5–15 øre å produsere den per kilowatttime.

Det svaret jeg fikk, har vakt en viss interesse og oppsikt – ikke bare det at Støre slår ring rundt kraftliberalismen, men også at han sa at samarbeidet som binder Europa og Norden sammen i et strømmarked, vil tjene Norge over tid. Spørsmålet er: Hvilke beregninger bygger Støre denne påstanden om framtiden på?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:58:55]: Beregninger om framtiden kan lages på grunn av spådommer og prognoser. Så er det en ganske stor interesse for å beregne framtiden ved å se hva fortiden har vist. Hvordan har Norge hatt det som land de siste 10–30 årene med det energisystemet vi har hatt? Det har ikke vært en veldig økning i produksjonen, men vi har fortsatt holdt lave priser, som har tjent husholdninger og industri.

Jeg er ikke åpen for å si at det vi har erfart mellom la oss si september og nå, slår en strek over all den erfaringen. Jeg tror ikke det er riktig politikk, den representanten Moxnes har, som altså har en politikk som ikke vil bygge ut mer vind verken på land eller til havs, som ikke har en troverdig politikk for hvordan vi skal klare å produsere mer kraft i Norge i årene som kommer for ny industri, for ny aktivitet, og som har en oppskrift som går på at vi kutter båndene til de landene som er rundt oss.

Vi har siden 1950-tallet hatt forbindelser med landene rundt oss, som tjener oss vel i hovedsak, men som nå gir oss noen utfordringer når Europa og Norge er i den situasjonen vi er i. Derfor skal vi gjennomgå de avtalene, se på hvilket regelverk det er, hvilken handlefrihet det gir oss. Men det er jo slik nå – hvor vi altså har vannmagasin-fylling under det normale, på et veldig lavt nivå – at vi i tider av døgnet importerer kraft som gjør det mulig at vi dekker våre behov. Vi skal gjennomgå de avtalene, men jeg vet jo at representanten Moxnes er imot kraftutveksling med andre land. Jeg tror at det i sum har tjent Norge, men nå er det effekter av dette som vi trenger å gjennomgå, og vi trenger, som en lang strategi, å produsere mer kraft i Norge. Da må vi være villig til å ta de valgene, ikke skyve på dem og si nei til dem, slik representanten Moxnes' parti har gjort gjentatte ganger.

Bjørnar Moxnes (R) [11:00:47]: Det kom altså ingen fakta om hva påstanden baseres på, utenom å se på fortiden. Da er det notert.

Det er interessant at Støre må ty til stråmannsargumentasjon for å forsvare sin egen kraftliberalisme. Rødt går ikke inn for å kutte kablene. Vi har etterlyst vilje til å regulere krafteksperten, i likhet med NHO og LO. At

NHO ligger til venstre for Støre i denne saken, er interessant, ikke minst for mange velgere, tror jeg.

Vi ønsker en regjering som tar strategiske grep for å sikre Norges viktigste varige konkurransefortrinn for framtiden. Da kommer vi ikke utenom det å regulere både pris og eksport. Det blir ikke ett øre mindre i pris-import fra Europa om så Støre legger alle Norges verne-de vassdrag i rør. Derfor spør jeg igjen:

Hvordan kan Støre påstå at vi vil være tjent med denne liberalismen også i framtiden?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:01:54]: «Stråmannsargumentasjon», «tjent med denne liberalismen» – det er veldig brede og ganske upresise begrep. Det er, som jeg sier, politiske vedtak som ligger til grunn for at vi bygger ut kraft. Det er politiske vedtak som er gjennomført når det gjelder de overføringene vi har mellom land. Det er internasjonale avtaler. Vi går igjen om dem for å se om det gir en handlefrihet, om det gir Norge fordeler å gjøre endringer i dem. Jeg trekker ikke noen konklusjon om det, men jeg kommer tilbake til at det Norge vil trenge i årene som kommer, er å produsere mer kraft. Det vil handle om vind på land, vind til havs, sol, energieffektivisering og å ha et godt og ryddig regime for å kunne ha utveksling med andre land, slik at vi kan ha påfyll i Norge når vi har liten tilgang på kraft i vårt land. Vi setter ikke en strek over det, men vi skal nå gå igjennom og se på hvordan denne krafteksporten fungerer, og eventuelt hvilke muligheter det å gjøre endringer i det kan gi oss. Det er altfor tidlig å trekke en konklusjon om hvordan det skal skje.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Bjørnar Moxnes.

Bjørnar Moxnes (R) [11:02:58]: Jeg takker for svaret. Faktum er vel at når det gjelder omsetningen av kraft, er den markedsliberalistisk. Det kan man være for eller imot. NHO ønsker nå mer styring av dette, for det er kanskje en viktigere ressurs for landet vårt – i alle fall mer strategisk – enn bananer er. Det er i alle fall NHOs syn på saken. Man kan velge å forsvare dette, men det er et politisk valg.

Det har skjedd en utvikling hos Støre når det gjelder synet på avtalene. Før jul var svaret på spørsmålet om avtalene at det å se nærmere på dem, ville være å bryte dem. Det er vel riktig forstått at dagens avtaler ikke må være evigvarende; de må ikke binde opp alle framtidige regjeringer og alle framtidige stortingsflertall. Det er mulig for Norge å inngå nye og forskjellige avtaler med disse landene som tjener både befolkning og industri bedre enn bestemmelsene vi ser nå.

Når vil regjeringen starte gjennomgangen av de eksisterende avtalene for kraftutveksling?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:04:00]: Det skal vi nå gå inn i og se på, men hvis man skal inn og endre en avtale – og dette er det en uenighet om mellom representanten fra Rødt og meg, tror jeg – får man ikke innfridd alt det man ønsker seg av fordeler, og så skal motparten måtte gi deg det uten å få noe tilbake. Det må også vurderes. Disse avtalene er inngått mellom to parter, de ble balansert da de ble inngått. De er selvfølgelig ikke evigvarende – de må vurderes. Men man må ha ganske god argumentasjon for at en endring i dem, en oppsigelse av dem, gir noe som tjener Norge over tid. Dette er det ansvaret vi har som regjering. Det må gjøres på en grundig måte. Troen på at det å endre avtalene, si dem opp og si at nå skal Norge ha ensidige fordeler ut av det, gir ikke uten videre svaret på de utfordringene Norge står i i dag.

Presidenten: Bjørnar Moxnes – til oppfølgings-spørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [11:04:53]: Det tror jeg nok at både NHO, LO og Rødt er enig med Støre i – at dette skal gjøres på en ansvarlig måte, at det naturligvis er for å sikre interessene våre, og at reforhandling er nødvendig. Det vi ser med de siste kablene som har blitt bygd – North Sea Link og NordLink til Tyskland – er at vi har fått en ekstremt mye større eksportkapasitet enn vi hadde tidligere. Det som var av kraftutveksling fra 1960-tallet og fram til ganske nylig, var av helt andre dimensjoner enn det vi har fått bare det siste året. I en slik situasjon er kraftliberalismen et problem for landets kraftintensive industri per dags dato, men også for å kunne klare å etablere ny, grønn industri på norsk jord.

Vi har sett at det kompenseres til husholdningene. Det er vi for, og vi ønsker å øke det. Men industrien er et litt annet spørsmål. Hvordan vil Støre sørge for at også industrien vil få kraft til en rimelig pris også i framtiden?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:05:57]: Jeg registrerer at mye av industrien har inngått langsiktige kontrakter. Jeg tror det er konklusjoner de nå må trekke når de skal vurdere situasjonen de er i i dag. De som har gjort det, har vel en litt bedre situasjon enn de bedriftene som kjøper på spotprismarkedet.

Hvordan skal vi sikre at vi får et fortsatt fortrinn med lave priser, sammenliknet med andre land? Jeg har ikke sett en god analyse om at det å stoppe samarbeidet med andre land om utveksling av kraft gir den kraften Norge trenger i årene som kommer. Vi skal gå igjennom hvordan de avtalene fungerer. Det skal vi jobbe med utover våren, men jeg kommer tilbake til det. Et grunnleggende svar for Norge, med de behovene og mulighetene vi har, er å produsere mer fornybar kraft i Norge. Da må vi være villige til å gjøre det: vind på land, vind til havs, sol, ener-

gieffektivisering. Disse valgene hopper representanten fra Rødt over. Han får vurdere det. Jeg mener at det er en slik bred tilnærming som skal til for at vi både får ny kraft og får utnyttet mulighetene for industri og husholdninger.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Rasmus Hansson (MDG) [11:07:16]: Vern av natur er en ganske grei og forståelig ting. Det går ut på å bevare natur vi har hatt, slik den er – også i framtiden. Det er det folk tror de hører når de hører at denne salen har vernet et naturområde. Men representanter for regjeringen har skapt stor usikkerhet om vern faktisk er vern, ved å åpne for en diskusjon om vernede vassdrag også bør bygges ut, altså om vern i virkeligheten bare er et venterom for ny kraftutbygging. Grunnen til at statsministeren har fått så mange spørsmål om det nå, er selvfølgelig at mange mennesker i Norge som er glad i natur, og som er glad i vernede vassdrag, lurer på hva det egentlig betydde da Stortinget fortalte dem at vassdragene deres var blitt vernet.

Konsekvensen av diskusjonen som regjeringens representanter har åpnet for, er jo at Fremskrittspartiet i morges la fram forslag om utbygging i vernede vassdrag. Verdal kommune har bestilt en mulighetsstudie om den vernede Verdalselva. Kraftsjefer rundt omkring i landet gnir seg i hendene og skal gå løs på vernet natur. Konsekvensen av det er at man i stedet for å jobbe for nye framskritt i natur- og miljøvern og klimaarbeid – folk som er glad i elven sin og glad i naturen sin – bur seg på nye kamper for å forsvare allerede vernet natur. Dermed er spørsmålet: Vil statsministeren en gang for alle, for godt, legge debatten om kraftutbygging i vernede vassdrag død og her og nå klart og tydelig bekrefte at vernede vassdrag er vernet og ikke skal bygges ut?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:09:09]: Jeg ga i svar til representanter her tidligere utfyllende kommentarer om at vi skal være stolte av at vi har vernet vassdrag, det er en del av vår moderne historie. Det betyr noe som er genuint og ekte ved Norge, og som vi skal ta godt vare på. I Hurdalsplattformen varslet vi at regjeringen vil øke norsk vannkraftproduksjon, bl.a. gjennom å legge til rette for bedret vedlikehold, oppgradering og fornyelse av eksisterende vannkraftanlegg. Det er innenfor en ramme jeg mener er ganske ukontroversiell.

Så har Stortinget bestemt at vassdragsvernet i hovedsak skal ligge fast, det er jeg for, og videre at kraftutbygging kan vurderes i de tilfellene der flomdemping er formålet. Det var et tema vi var inne på i en tidligererunde. Men verneverdiene skal her ikke settes på spill, det legger jeg til grunn. Her må vi klare å balansere disse

hensynene. Vi kommer til å få mer regn, mer urolig vær, mer flom. Dette handler om meteorologi, klimændringer. Det mener jeg vi skal kunne håndtere uten at vi setter de viktige verneverdiene på spill. Naturen i norske vassdrag er mangfoldig, unik og viktig å bevare, og verneplanen for vassdrag skal sikre at vi får et godt representativt utsnitt av norsk vassdragsnatur vernet.

Vassdragene er først og fremst vernet mot kraftutbygging, men det skal også tas hensyn når det gjelder andre inngrep. Diskusjonen om å kunne utnytte ressursene knyttet til flom på en måte som skulle kunne gi kraft, mener jeg vi skal kunne vurdere. Men jeg sier som jeg sa til representanten Astrup: Det er ikke dette som i stort monn er muligheten for ny fornybar kraft i Norge – den kommer innen vind, den kommer innen sol, og den kommer ikke minst innen havvindutbygging.

Rasmus Hansson (MDG) [11:10:50]: Problemet med statsministerens svar er at han ikke svarer klart at vernede vassdrag er vernet. Han svarer langt på vei det samme som representanten Astrup, nemlig at ved å se bort fra biologi og fysikk kan man hente energi ut av elver uten at det påvirker elvene.

Poenget med vern er at det å påvirke elvene ved å ta ut kraft av dem, er det man skal unngå. Derfor er det problematisk for alle som er glad i norsk natur, at statsministeren ikke kan gi et helt entydig svar om at vernede elver ikke skal bygges ut for kraftformål. Jeg tror statsministeren kan være trygg på at dette spørsmålet kommer han til å få veldig mange flere ganger av folk i sitt eget parti og ellers i landet: Hva betyr det egentlig å åpne for skånsom kraftutbygging, flomdemping osv. i vernede vassdrag?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:11:59]: Jeg tror jeg skal gjøre dette ganske kort: Vassdragsvernet skal ligge fast. Tematikken flom og flomdemping er løftet som en mulighet for kraft også, men da skal ikke verneverdiene settes på spill. Jeg legger dette til grunn.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Ola Elvestuen.

Ola Elvestuen (V) [11:12:39]: Jeg legger til grunn at vernede vassdrag er vernet mot kraftutbygging. Det er det som er selve formålet, og det må endres hvis man ønsker å endre på det.

Vern er viktig, og vi trenger mer vern. I vår skal det forhandles fram en ny konvensjon for biologisk mangfold i Kunming, og forhåpentligvis får vi en avtale også på natur som er like sterk som Parisavtalen. I forbindelse med det arbeidet har Norge – det gjorde forrige regjering – sluttet seg til høyambisjonskoalisjonen for natur og folk. Den ledes av Costa Rica og Frankrike. Et grunn-

lag for å være med i den er at landene som er medlem, forplikter seg til et vern til lands og til havs på 30 pst. innen 2030. Mer enn 75 land har nå sluttet seg til. Hva gjør regjeringen for å følge opp den forpliktelsen, med 30 pst. vern til lands og til havs innen 2030?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:13:47]: Vi skal delta i Kunming. Klima- og miljøministeren, som sitter her, har i mange sammenhenger understreket at naturkrisen er en krise parallelt med klimakrisen, og det legger regjeringen til grunn.

Det er også norsk tradisjon at når vi tenker vern, tenker vi at vi skal bruke naturen på en bærekraftig måte. I en del andre land er vern på en måte en slags innhegning/innramming, og der skjer det ingenting. Det er vi skeptiske til, enten det gjelder til havs eller til lands.

Vi skal selvfølgelig følge opp våre forpliktelser. Vi skal være pådriverer også inn mot Kunming, og vi skal gjøre det på en måte som er basert på norsk erfaring. Vi har natur både til lands og til havs som er unik, men som også gir oss et grunnlag for å kunne snakke om dette på en måte som gjør at vi kan ta lederroller ikke bare når vi har klimadiskusjoner, men også når vi skal diskutere natur, som inn mot Kunming.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:15:01]: Den siste tida har vi vært vitne til en sterkt økt russisk aggresjon i og på grensen til Ukraina, med deployering av et betydelig antall kampstyrker og kapabiliteter. Aggresjonen er helt uprovosert, og den er en alvorlig underminering av europeisk sikkerhet. Noe av Putins motivasjon synes å være å forsøke å tvinge fram garantier fra NATO om at Ukraina eller andre land i Russlands nærområder ikke skal kunne bli medlemmer av NATO, eller at NATO skal legge begrensninger på hvordan alliansen kan forsvare seg. En annen motivasjon synes å være de innenrikspolitiske forholdene i Russland, med en haltende økonomi og hjemlige protester som to av eksemplene.

Det er helt uaktuelt at NATO gir den type garantier, og det er et fundamentalt prinsipp at ethvert land skal kunne velge sin egen sikkerhetspolitiske tilknytning, og Norge må fortsette å støtte Ukrainas suverenitet og territoriale integritet. Vi står i en svært alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon, og Russlands handlinger de siste årene har tydelig vist at de er villige til å bruke militærmakt mot naboland.

Denne uka er det møter i NATO mellom USA og Russland og i OSSE, og akkurat nå møtes NATO-Russland-rådet for første gang på to og et halvt år. Dette er veldig viktige møter for å kunne bidra til en diplomatisk løsning på konflikten, men også for å gjøre det klart at et

angrep på Ukraina vil ha store konsekvenser for Russland. Både NATO og USA har sagt at rustningskontroll også er relevante diskusjonstemaer med NATO.

Hva er statsministerens vurdering av situasjonen nå og muligheten for en reell deeskalering gjennom det diplomatiske arbeidet som pågår?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:16:51]: Det er mye av beskrivelsen til representanten som jeg kan slutte meg til. Jeg har sagt siden før jul at dette kanskje er den mest alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen vi har hatt i Europa siden den kalde krigens slutt. Det at det er over 100 000 soldater oppmarsjert på grensen til Ukraina, mye tungt materiell, retorikk som trekker i retning av mulig militær maktbruk – det er sammenfallende med krig, og det er svært alvorlig. Det har Norge sagt klart ifra om, og utenriksministeren har markert det i mange sammenhenger – jeg også.

Hvis vi på denne dag skal se hen til noe som kan peke i riktig retning, er det at nå er det samtaler som synes å gjelde, og ikke den type maktbruk. Jeg tror vi må se time for time, dag for dag, for å ha samtaler og forhandlinger med en slik militær ansamling som dette er, er ikke i et gunstig klima. Men det jeg tror er riktig for å gå i retning av å ta spenningsnivået ned, er – som utenriksministeren har sagt de siste to–tre dagene – å komme i gang med relevante nedrustningsforhandlinger. Det har vært for lite av det i Europa. Det er utplasseringer av kortdistanseraketter tett på land, og det er kortere varselingstid. Jeg synes utenriksministeren sa det godt i dag: Hvis vi tenker tilbake til avtalen mellom Reagan og Gorbatsjov, som ville avskaffe disse våpnene, var jo det bl.a. for å gi større sikkerhet. Det var i en annen tid, men det er fortsatt relevant.

Det andre er relevante, tillitsskapende tiltak, og de må gjelde begge veier. Det må være noe to parter går inn i. Nedrustning og tillitsskapende tiltak må være tosidig og gjensidig. Så hvis samtaler mellom Russland og USA som fant sted tidligere i uken, skal fortsette, får fortsette, er det bra. De kan allikevel ikke skje over hodet på land som blir berørt. Hvis man skal omtales, skal man være til stede. Det er et viktig prinsipp. Og retten til å velge sin egen sikkerhet, som Norge gjorde i 1949, er en grunnleggende demokratisk rett i et opplyst moderne samfunn, og det må vi også slå ring om.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:18:53]: Hvordan Russland vil vektlegge de ulike aspektene i samtalen – altså enten å kreve NATO-garantier eller å være med på nedrustningssamtaler – kan også gi en indikasjon på muligheten for å løse dette med diplomatiske virkemidler. Men USA varsler jo nå sterke økonomiske sanksjoner mot Russland, og Danmark har styrket sin militære beredskap i Baltikum. Norge har allerede styrker i Enhan-

ced Forward Presence, og vi er også med på Cooperative Deployment sammen med amerikanerne. Her er det ikke tatt noen beslutninger, men det er jo også en hangarskipsgruppe som er i beredskap.

Hvilke eventuelle reaksjoner mener statsministeren vil kunne være aktuelle hvis samtalen ikke fører fram og Russland på nytt angriper Ukraina, og hvordan stiller Norge seg til en eventuell styrking av NATOs militære nærvær i øst som en av flere mulige reaksjoner?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:19:46]: Det synes jeg ikke det er riktig å forskuttere. Norge deltar i NATOs styrker på en måte som er forutsigbar og per innbygger mer enn mange andre land – det blir satt pris på – både til lands og til sjøs. Så er vi NATOs øyne og ører i nord. Vi følger med på det som er utviklingen der, og der er det ikke registrert økt aktivitetsnivå som gir oss grunn til spesiell uro. Men det er jo et høyt aktivitetsnivå i disse områdene med ansamlinger, og vi følger med på det.

Så er budskapet at hvis noen tyr til militær maktbruk for å tilta seg rettigheter i Europa, må det møtes med reaksjoner, og det signalet sender også Norge. Det får konsekvenser for den som skulle foreta seg noe sånt, og det budskapet tror jeg er veldig klart kommunisert til Russland.

Vi skal stå sammen med våre allierte, våre nordiske og europeiske partnere i å gjennomføre det på en solidarisk og god måte om så skulle skje, og så må vi gjøre alt vi kan for å hindre at det skjer.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Ine Eriksen Søreide.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:20:44]: I Hurdalsplattformen står det at regjeringa vil «styrke den utenriks- og sikkerhetspolitiske dialogen i nord og etablere felles møteplasser for å diskutere sikkerhetspolitiske utfordringer». Dette er en linje som – som jeg har vært inne på i denne salen før – har skapt en del spørsmål blant våre allierte. Jeg vil da spørre statsministeren: Hvilke møteplasser ser han for seg, hvem skal delta, og hva skal diskuteres? Og er dette fortsatt like aktuelt i lys av den nye situasjonen?

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:21:16]: Jeg har tro på at naboer snakker sammen, jeg har tro på at naboer bruker de fora de har, jeg har tro på at de også kan se etter nye måter å snakke sammen på. Norge og Russland er naboer. Vi møter dem bilateralt i en god del sammenhenger. Mye av det har vært trappet ned de siste årene, delvis på representantens vakt, av årsaker som er knyttet til situasjonen etter Krim og et kjøligere klima. Vi har Barents-sammenheng, vi har arktisk sammenheng, og vi har en del andre tematiske sammenhenger.

Jeg har vært opptatt av at Norge og Russland som kyststater har felles utfordringer knyttet til utviklingen i Arktis og Barentshavet, knyttet til energi, klimændringer og fiskeri. Her har vi erfaring fra samtaler med Russland. Det mener jeg er et grunnlag for Norge til å ta de diskusjonene videre – når mulighetene byr seg. Så må vi, der det er mulig, fordype samarbeidet innenfor Arktisk råd. Nå er det et russisk formannskap som skal overta fra Norge når den tiden kommer. Jeg har ikke møtt noen kritikk fra allierte om at vi har samtalekanaler mot Russland. Tvert imot: Det er et av de fortrinnene Norge har – at vi snakker med dem, forstår dem og kan bringe det med oss inn i alliansen.

Presidenten: Ine Eriksen Søreide – til oppfølgingsspørsmål.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:22:22]: Det er riktig som statsministeren til slutt kom inn på, nemlig at grunnen til at kontakten har vært redusert etter 2014, er Russlands ulovlige annekasjon av Krim. Det har vi til felles med alle andre NATO-land og alle andre europeiske land, og også med land andre steder i verden.

Men det jeg stilte spørsmål om, var verken klima eller energi eller Arktisk råd, men punktet i Hurdalsplattformen om at man skal diskutere sikkerhetspolitiske utfordringer. Heller ikke statsministeren var i stand til å svare på hvem som skal være med, hva som skal diskuteres, hvilke møteplasser det er snakk om, og heller ikke om dette nå fortsatt er aktuelt i lys av den nye situasjonen.

Statsminister Jonas Gahr Støre [11:23:05]: Det er veldig aktuelt i lys av den nye sikkerhetspolitiske situasjonen, og hvis vi kan bruke anledninger til å bidra til at vi får spenningsnivået ned, at vi kommer i gang med nedrustning, at vi kan komme i gang igjen med tillits-skapende tiltak, at vi kan komme i gang med folk-til-folk-samarbeid, da er det positivt. Det skjer jo ikke betingelsesløst, det skjer basert på utviklingen som er i Russland og i forholdet til Russland.

Men jeg mener – litt i motsetning til representanten, tror jeg – at det å kutte ned på dialog i en situasjon hvor det er spenning, skal man tenke grundig gjennom. Våre naboer Finland har et bredere kontaktnett inn mot Russland på høyt politisk nivå, selv om de er en del av europeiske sanksjoner overfor Russland – fordi de er naboer. Naboer bør og må snakke sammen. Det å bruke redusert kontakt som et reaksjonsmiddel har den siden ved seg at når man begynner å snakke igjen, ser det ut som en innrømmelse. Så jeg mener man skal bruke de foraene man har, man skal se etter de mulighetene som er, til å si klart ifra og markere hvor vi står, slik at vi kan

leve opp til det som er norsk politikk, forutsigbarhet, langsiktighet og gjenkjennelighet.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er omme.

Sak nr. 2 [11:24:13]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Alfred Jens Bjørlo til finansministeren, er overført til kommunal- og distriktsministeren som rette vedkommende. Spørsmålet er, etter anmodning fra kommunal- og distriktsministeren, flyttet og blir besvart før spørsmål 7, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 4, fra representanten Mathilde Tybring-Gjedde til klima- og miljøministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 6, fra representanten Frank Edvard Sve til klima- og miljøministeren, er overført til olje- og energiministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 9, fra representanten Hege Bae Nyholt til olje- og energiministeren, er trukket tilbake.

Presidenten: Spørsmål 1 er flyttet og besvares senere. Vi går derfor til spørsmål 2, fra representanten Ingjerd Schou til utenriksministeren.

Spørsmål 2

Ingjerd Schou (H) [11:24:47]: «Regjeringen Solberg trappet opp støtten til opposisjonen og sivilt samfunn i Hviterussland betydelig, blant annet for å bidra til beskyttelse av menneskerettighetene. Regimet slår stadig hardere ned på demonstranter og menneskerettighetsforsvarere, og det har blitt stadig vanskeligere å få penger inn i landet for å støtte dem.

Sett i lys av situasjonen i Hviterussland, hvordan arbeider regjeringen for å støtte sivilt samfunn og støtte opposisjonen?»

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:25:25]: Jeg vil takke representanten for spørsmålet, for hun har helt rett i at situasjonen for menneskerettighetsforsvarere i Hviterussland blir stadig verre. Vi står overfor et autoritært, brutalt regime som ønsker å kneble alle kritiske røster. Det er dokumentert grove menneskerettighetsbrudd fra regimets side. Myndighetene har gjennomført rettsprosesser som har resultert i lange fengselsstraffer for opposisjonelle, for journalister og for

menneskerettighetsforsvarere – dette uten at rettsstatlige prinsipper og den enkeltes rettssikkerhet er tilstrekkelig ivarettatt. De fleste menneskerettighetsaktivister og regimekritikere sitter nå i fengsel eller i eksil.

Vi har en konsekvent og tydelig holdning til utviklingen i Hviterussland, og på samme måte som regjeringen Solberg gjorde, støtter vi opp om arbeidet for demokrati og menneskeretter. Men som representanten påpeker, har det blitt stadig vanskeligere for menneskerettighetsorganisasjoner å operere i Hviterussland. Et stort antall frivillige organisasjoner har blitt tvangsoppløst, bl.a. den hviterussiske Helsingforskomiteen. Ledelsen i en annen organisasjon, Viasna, en viktig samarbeidspartner for norske menneskerettighetsorganisasjoner, sitter også i fengsel.

Vi er i tett kontakt med norske menneskerettighetsorganisasjoner. Disse ser nå på muligheten for i større grad å kunne hjelpe hviterussiske menneskerettighetsforsvarere utenfor landets grenser. Vi vil fortsatt støtte opp om dette arbeidet og utnytte de mulighetene som finnes.

Jeg hadde før jul et videomøte med Svetlana Tsikhanowskaja. Hun arbeider utrettelig for et fritt og demokratisk Hviterussland som respekterer menneskerettighetene, i sterk motsetning til Lukasjenko-regimet. Jeg vil uttrykke full støtte til demokratibevegelsens arbeid.

Vi er tett koordinert med våre europeiske partnere. Vi har sluttet oss til samtlige av EUs sanksjoner mot Hviterussland, og sammen vil vi fortsette arbeidet for en demokratisk utvikling i Hviterussland. Vi vil fortsette å støtte demokratibevegelsen og arbeidet for menneskerettigheter, selv om en del av de fremste aktivistene enten befinner seg i utlandet eller nå sitter i fengsel.

Ingjerd Schou (H) [11:28:11]: Takk til utenriksministeren for svaret.

Jeg tenkte jeg skulle følge opp på sanksjonsregimet. Norge følger jo EUs sanksjonsregime mot Hviterussland, og disse sanksjonene har skritt for skritt blitt utvidet, senest i desember i fjor, 2021. Like fullt kunne Bloomberg skrive mot slutten av fjoråret at handelen mellom EU og Hviterussland ble nær doblet i 2021. Er utenriksministeren optimistisk på at sanksjonene Norge følger, vil ha ønsket effekt?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:28:49]: Det er viktig å møte denne type menneskerettighetsbrudd med direkte sanksjoner. Veldig mange av de sanksjonene som er rettet mot Hviterussland, er knyttet til enkeltpersoner. Det er slik en god del av de nye sanksjonene har blitt utformet de siste årene.

Det vil hele tiden være en diskusjon om sanksjonene er fornuftig utformet, og det må vi ha en løpende diskusjon om. Det som er viktig for norsk side, er at i spørsmål

om Hviterussland har vi vært opptatt av å samordne oss med EU, slik at det er en entydig reaksjon fra norsk side.

Vi vil jobbe gjennom sanksjonsregimet, og få det effektivt, men samtidig vil vi jobbe gjennom norske selskaper for at de skal følge OECDs og FNs prinsipper om ansvarlig næringsliv. Med den nye åpenhetsloven som trer i kraft i juli i år, vil det være lovpålagt for norske virksomheter å utføre aktsomhetsvurderinger knyttet til menneskerettigheter og også til ansvarlige arbeidsforhold.

Ingjerd Schou (H) [11:29:54]: Takk for nok et svar.

Jeg tenkte jeg skulle følge opp med et spørsmål som går på nok et selskap, for denne uken varslet Yara at de ville fase ut sitt samarbeid med Belaruskali. Kalium inngår i gjødselproduksjonen og har dermed betydning også for den globale matsikkerheten. En bekymring når Yara trekker seg ut, er at andre aktører, som Kina og Russland, får større kontroll over denne råvaren. Deler utenriksministeren denne bekymringen?

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:30:29]:

Denne bekymringen var vel også grunnlaget for at Yara brukte lang tid på å ta beslutningen, og fordi ulike menneskerettighetsgrupper har gitt ulike råd i denne sammenheng. For vi er sårbare for leveranser, slik representanten er inne på.

Det vi har vært opptatt av hele tiden, er at det er opp til Yara å ta stilling til sitt videre engasjement i Hviterussland. Staten kan ikke instruere selskapet, og jeg tar Yaras beslutning om å avslutte sitt engasjement i Hviterussland til etterretning. Norske myndigheter forventer at alle selskaper påser at menneskerettighetene og arbeidstakernes rettigheter blir respektert, og det gjelder også Yara.

Spørsmål 3

Hårek Elvenes (H) [11:31:33]: Regjeringen har varslet en plan til Stortinget for nye overflatefartøy i Sjøforsvaret. Mitt spørsmål til ministeren er:

«Når vil regjeringen legge frem utredningen om fremtidig fartøystruktur i Sjøforsvaret, og vil utredningen i sin helhet bli offentliggjort?»

Statsråd Odd Roger Enoksen [11:31:57]: Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med vurderinger knyttet til innretningen av overflatestrukturen i Marinen i løpet av 2022, i tråd med Prop. 14 S for 2020–2021, langtidsplanen for forsvarssektoren, og i tråd med Hurdalsplattformen.

Den nye overflatestrukturen i Marinen, som skal erstatte fregattene og korvettene, må kunne inngå i et nettverk av fellesoperative sensorer, våpensystemer og beslutningssystemer. Det framtidige nettverket av Forsvarets ressurser i alle domener skal gi størst mulig effekt og slagkraft, i tillegg til at vi skal kunne operere sammen med allierte.

Regjeringens prioriteringer vil også i dette arbeidet ta utgangspunkt i de sikkerhetspolitiske behovene Norge har, og Forsvarets operative behov ut fra dette i ulike scenarioer. Utredningsgrunnlaget som vil benyttes og ligge til grunn for vurderinger knyttet til innretningen av overflatestrukturen, og som ikke er gradert, vil selv sagt bli vurdert for offentliggjøring på vanlig måte.

Hårek Elvenes (H) [11:33:06]: Takk for et grundig svar.

I et svar på et tidligere, skriftlig spørsmål fra meg til ministeren bekreftet ministeren at Norge gjennom Det europeiske forsvarsfondet, EDF, vil delta i et prosjekt knyttet til nye standardiserte overflatefartøy for NATO. Mitt spørsmål er: Hvorfor inngår man i et slikt prosjekt gjennom EDF før man har konkludert og ferdigstilt egen plan om nye overflatefartøy?

Statsråd Odd Roger Enoksen [11:33:44]: Jeg ser ikke noen motsetning mellom det at vi jobber med ny struktur for våre egne overflatefartøy samtidig som vi deltar i et felles konsept innenfor NATO. Jeg ser tvert imot muligheter også for norsk industri, norsk maritim industri, som trenger oppdrag for å kunne være med og kvalifisere seg for oppdrag også rettet mot andre lands behov, andre lands fartøybehov, innenfor dette standardiserte konseptet. Så jeg kan vel vanskelig skjønne at det skulle være grunnlag for noen uenighet mellom representanten Elvenes og regjeringen på dette punktet.

Hårek Elvenes (H) [11:34:22]: Nei da, det er ikke grunnlag for uenighet, dette er mer et undersøkende spørsmål. Meg bekjent foregår det også et norsk, nasjonalt prosjekt med tanke på å standardisere våre egne fartøy. Prosjektet i NATO er også et prosjekt med tanke på å standardisere fartøy – over en NATO-lest. Så mitt enkle spørsmål – og det er ikke et spørsmål med tanke på å forsøke å konstruere en uenighet mellom meg og ministeren – er: Den standardiseringen av norske fartøy som foregår på norsk hånd, og det arbeidet som nå foregår gjennom EDF, er det samkjørt og koordinert, eller er det to separate spor?

Statsråd Odd Roger Enoksen [11:35:06]: Det er et veldig godt spørsmål. Det er nettopp i et samkjørt spor og gjennom samkjøring, så langt det er mulig, man også

kan utvide mulighetene for norsk maritim næring utover det nasjonale behovet, sånn at norsk industri f.eks. kan delta i en europeisk konkurranse i større grad. Nå er dette arbeidet kommet relativt kort på NATO-nivå. Det er et program som er iverksatt, der jeg ikke – det skal innrømmes – har detaljkunnskap om nettopp hvor man er. Men for meg er det et mål at man skal være mest mulig samkjørt, sånn at også norsk maritim industri kan delta i en større konkurranse enn bare om de nasjonale fartøyene.

Spørsmål 4

Frå Mathilde Tybring-Gjedde til klima- og miljøministeren:

«Da budsjettenigheten med Sosialistisk Venstreparti ble klar 29. november, sa statsministeren at «vi mener dette er et budsjett som klart legger opp til å kutte mer [enn Solberg-regjeringens budsjettforslag]». Hos NRK 30. november kan vi derimot lese at klimaforsker Asbjørn Torvanger hos Cicero mener det er umulig å si konkret hvor mange tonn CO₂ regjeringens budsjett vil kutte. Også Sosialistisk Venstreparti har innrømmet at dette er vanskelig å regne ut.

Kan statsråden svare på hvor mye regjeringens budsjettenighet vil kutte klimagassutslippene med i 2022?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trekt tilbake.

Spørsmål 5

Olve Grotle (H) [11:36:17]: «Frå desember 2023 blir det innført nye utslippskrav for norske lakseslakterier som følge av at EU fastsetter nye utslippsgrenser (BAT-AEL), som altså skal iverksettest seinast 4. desember 2023. Krava er svært strenge, og det vil krevje svært store investeringar i reinseteknologi å oppfylle krava, i den grad dette i heile tatt er råd. Både næringa og statsforvaltaren er i tvil om korleis situasjonen skal handterast, og dette gjer det usikkert å investere m.m.

Kan statsråden gjere greie for korleis regjeringa vil handtere saka?»

Statsråd Espen Barth Eide [11:36:53]: Jeg takker for spørsmålet.

Det er helt riktig beskrevet at i rammene av industriutslippsdirektivet er det fastsatt nye utslippskrav som også gjelder for norske lakseslakterier, på samme måte som de gjelder for f.eks. bryggerier, meierier og kjøttbransjen. Disse kravene er strengere enn de var tidligere, og det ligger litt i formålet med industriutslippsdirektivet at med ny kunnskap og etter hvert ny teknologi skal

man få strengere krav til utslipp til miljøet og selvfølgelig også til HMS-krav.

Dette er regler som ble kjent da de ble vedtatt i slutten av 2019, nærmere bestemt 4. desember 2019, og de skal først oppfylles 4. desember 2023, altså fire år etter. Formålet var nettopp å gi en overgangstid, gi en mulighet for å investere i nye renseløsninger og ny teknologi. Så er det staten ved statsforvalterne og med støtte fra Miljødirektoratet som skal sørge for både å bistå og også ivareta at dette blir oppfylt.

Dette er en regel som er logisk, som Norge støtter, og så er vi klar over, og Miljødirektoratet er godt kjent med, at det for en del lakseslakterier kan synes krevende å oppfylle disse kriteriene på dato. Da finnes det et rom for enkeltvis unntak hvis de er godt begrunnet, og de må fremmes og begrunnes solid overfor statsforvalteren, både med tanke på kostnadsbilde og hva som er særlige utfordringer, og om man mener at man oppfyller standarden på andre måter. Det kan bare være enkeltvis unntak – og tidsbegrenset – til man får dette i orden, det er ikke rom for noe klassevis bransjeunntak fra dette. Jeg minner om at dette er regler som nå har vært kjent i to år, men når dette inntreffer, i til sammen fire år, og det er nettopp fordi man skal få tid til å tilpasse seg.

Så tror jeg vi skal ta inn over oss – og det er viktig – det som representanten påpeker, at spranget opp til å nå disse standardene nok er større for lakseslakteriene enn det er f.eks. for slakterier på land eller bryggerier, fordi standarden i Norge har lignet mer på det som nå kommer i hele EØS-området. Men slik er det altså.

Hvis det er mulig å ha en konstruktiv dialog med næringen om hvordan dette kan løses, bidrar jeg gjerne til det, men dette er krav som gjelder for hele EØS-området. Det gjelder for hele EØS-området både fordi vi har noen felles miljøforpliktelser å oppnå, og fordi det skal være like vilkår, som kjent, for hele området.

Olve Grotle (H) [11:39:32]: Svaret frå statsråden byggjer på ein føresetnad om at det reint faktisk og teknisk er mogleg å innfri krava til desse standardane. Viss det skulle vise seg ikkje å vere tilfellet og ein heller ikkje kan søkje om unntaksvis fritak, slik statsråden seier, kva vil regjeringa då gjere – viss det ikkje er mogleg å innfri desse krava generelt?

Statsråd Espen Barth Eide [11:40:02]: Da må jeg returnere at premisset for det spørsmålet er at det kanskje ikke er mulig. Det er ikke jeg kjent med, jeg er kjent med at det kan være krevende. Da forstår jeg det slik at det kan være krevende enten fordi teknologien er kostbar, eller at den er vanskelig å få på plass i tide, eller begge deler samtidig. Det er muligens et argument man kan søke framført overfor forurensningsmyndigheten, som i dette tilfellet vil være statsforvalteren, i det enkel-

te tilfellet. Men det kan altså ikke gis noe klasseunntak eller bransjeunntak fra disse reglene. Reglene er der for å bli oppfylt, og så må man selvfølgelig se på dette i enkelttilfeller, hvis det skulle bli slik.

Jeg vil igjen minne om at dette ikke akkurat er en nyhet av dagen, dette har vært kjent i flere år, og man har fortsatt nesten to år på seg til å forsøke å få på plass renseteknologien. En del av de andre bransjene jeg nevnte, har den eller mener at den er oppnåelig, så det er spesielt for lakseslakteriene, som kanskje har hatt jeg vil ikke si lavere standard, men i hvert fall lavere krav på seg enn det de nå får.

Olve Grothe (H) [11:41:07]: Bakgrunnen for spørsmålet mitt er at eg har blitt kontakta av næringa, som seier at det faktisk ikkje er mogleg å oppnå desse krava, heller ikkje for lakseslakteri som ein no er i ferd med å bygge, der ein snakkar om investeringar på over 600 mill. kr. Det er bakgrunnen for spørsmålet mitt, men eg tolkar det slik at statsråden meiner at dette er mogleg reint faktisk og teknisk å få til.

Statsråd Espen Barth Eide [11:41:35]: Selv om jeg er statsråd, skal jeg ikke påberope meg å være ekspert på lakseslakterier og setter meg gjerne mer inn i det.

Jeg har forstått det slik at det har vært en dialog over tid med Miljødirektoratet, som er den etaten som forvalter dette, og det har kommet tilbakemeldinger om at det i hvert fall for noen er krevende, som jeg har sagt, så jeg erkjenner det. Men med økende kunnskap om miljøet på den ene siden, og med utviklingen av teknologi på den andre siden, kommer dette til å bli strengere i alle bransjer framover. Det følger av industriutslippsdirektivet.

Grunnprinsippet i Norge er at forurensning er forbudt, og at forurenser må betale for ikke å forurense. Så må man sette standarder for hva det betyr i praksis. Det er rom for en dialog om spesifikke unntak der det er særskilt begrunnet, men disse reglene må etter hvert implementeres, og veldig mye teknologi utvikles nettopp fordi det stilles krav. Vi får regne med at det vil skje også i dette tilfellet.

Spørsmål 6

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Frank Edvard Sve til klima- og miljøministeren, er overført til olje- og energiministerens som rette vedkomande.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:42:54]: «I Stortingets spørretime onsdag 5. januar hevdet klima- og miljøministeren blant annet at det er «hevet over enhver tvil at det har en klimaeffekt at man elektrifiserer sokkelen».

Kan statsråden dokumentere den globale klimaeffekten av å elektrifisere norsk sokkel samt gi siste oppdaterte anslag på kostnad per tonn redusert CO₂-utslipp nasjonalt som følge av elektrifisering av sokkelen med strøm fra land?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:43:28]: I Norge produseres olje og gass effektivt og med lave utslipp. Utslippene er på vei ned. I forbindelse med tiltakspakken Stortinget vedtok våren 2020, ba et bredt flertall utgått fra dagens regjeringspartier – samt Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti – regjeringen om, sammen med bransjen, å legge fram en plan for hvordan utslippene fra olje- og gassproduksjonen på norsk sokkel skal reduseres med 50 pst. innen 2030. Regjeringen viderefører dette arbeidet.

Plattformer, produksjonsskip og landanlegg trenger sikker tilgang på energi. Variabel fornybar energi som havvind kan ikke levere dette i dag. Kraft fra land er derfor foreløpig helt nødvendig for å få ned utslippene. Mange felt på norsk sokkel vil helt eller delvis drives med kraft fra land innen 2030.

Hovedvirkemidlene for å redusere utslipp på norsk sokkel er kvoteplikt og CO₂-avgift. Kostnaden ved klimagassutslipp i petroleumssektoren er betydelig høyere enn i de fleste andre sektorer. Dette gir selskapene sterk egeninteresse av å redusere utslippene sine.

Kraft fra land innebærer store investeringer. Kostnader og potensialet for utslippsreduksjoner varierer fra innretning til innretning og fra felt til felt. I 2020 beregnet Oljedirektoratet tiltakskostnadene i tidlig planleggingsfase fra i underkant av 1 000 kr til opp mot 8 000 kr per tonn redusert CO₂. Det som er klart, er at bruk av kraft fra land på plattformer gir lavere utslipp fra disse. Det vil også gi lavere utslipp innenfor Norges grenser, og det vil bidra til at vi når våre klimamål.

Petroleumssektoren er omfattet av det europeiske kvotesystemet for klimagassutslipp. Reduserte utslipp innenfor kvotepliktig virksomhet i Norge, inklusiv på norsk sokkel, medfører et mindre behov for kvoter i Norge. Dette vil i betydelig grad frigjøre kvoter til bruk i andre virksomheter innenfor kvotesystemet. Videre vil gassen som frigjøres fra energiproduksjon på feltene, bli eksportert, og feltene vil etterspørre strøm fra kraftnettet i Norge.

Å bruke kraft i stedet for gass på en plattform vil derfor ha marginal effekt på tilbud og etterspørsel i energimarkedene, men det er ikke dermed sagt at elektrifisering av plattformene ikke har noen klimaeffekt.

For det første kan nasjonale tiltak innenfor kvotepliktig sektor bidra til lavere utslipp i Europa og globalt gjennom EUs såkalte slettemekanisme. Mekanismen innebærer at en gitt andel av kvoteoverskuddet i kvotemarkedet

slettes dersom kvoteoverskuddet overstiger et visst nivå. Nasjonale tiltak som fører til at kvoteoverskuddet øker, kan dermed bidra til at flere kvoter slettes i EUs slette-mekanisme. Effekten må forventes å være begrenset.

For det andre er det viktig å huske at antall kvoter i kvotesystemet er politisk fastsatt. Mye av teknologien som skal til for å bringe de kvotepliktige utslippene mot null, er fremdeles umoden. Det er ikke gitt at prissignalet i kvotesystemet vil være tilstrekkelig til å utløse all den nødvendige teknologiutviklingen. Ekstrakutt innenfor kvotesystemet kan øke sannsynligheten for at det blir politisk mulig å stramme inn kvotesystemet i tråd med vedtatte planer.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:46:25]: No hørde vi statsråden seie at det heilt fram til 2030 må vere straum frå land som elektrifiserer sokkelen. Vi har også sett i media at NVE-sjefen har vore skeptisk til å gjere det, for det er snakk om kanskje så mykje som 10 pst. av kraftproduksjonen i Noreg som må brukast til å elektrifisere sokkelen, i ein situasjon der det er ein straumpriskrise i Noreg. Det som har vore lagt til grunn, er at det i året kanskje vil koste 1 200 kr per husstand i ekstra kostnader å elektrifisere sokkelen. NVE er bekymra, rett og slett for at det ikkje finst nok straum til å gjere det. Spørsmålet til statsråden er: Er det forsvarleg å sende ut kanskje så mykje som 10 pst. av den straumen som vi sårt treng på land, også for å halde låge straumprisar, i ein situasjon der det er kritisk straumpriskrise i Noreg, for folk flest og for næringslivet?

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:47:24]: Jeg er opp-tatt av at vi skal ha stabile rammevilkår også for den industrien som foregår på sokkelen. Det er viktig for næringen, og det er også viktig for det politiske miljøet at vi har stabile rammevilkår. Noen av dem som allerede har fått tilknytning til nettet, er f.eks. Troll B og C, Oseberg feltområde og Oseberg sør. Det vil være en reduksjon av 450 000 tonn CO₂ per år på Troll B og C og om lag 320 000 tonn CO₂ på Oseberg feltområde og Oseberg sør. De har fått tilkopling til nettet, og det er viktig at vi har forutsigbarhet for det. De har fått tilkopling på vilkår. Det betyr at de bl.a. kan koples ut ved vedlikehold eller feil på nettet. Grunnen til at de tåler det, er at dette er installasjoner som også har en gassturbin, og dermed kan sikre stabil kraftforsyning. Alternativnyten må man gjerne vurdere samfunnsmessig, men klimaeffektene er utvilsomme.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:48:28]: Eg fekk ikkje heilt svar på om det var nok straum i Noreg til å kunne gjere det. Vi ser no skyhøge prisar på straum med bakgrunn i at det manglar straum i Europa. Det driv gassprisen, som gjer at vi får skyhøge straumprisar i Noreg. I

tillegg er det veldig låg fyllingsgrad i magasina – berre 57 pst. no. Det er kritisk for norsk næringsliv, som i tillegg treng den krafta for å få lågast moglege prisar. Mengda straum i Noreg heng også i hop med straumprisane i framtida, så framleis er spørsmålet mitt: Er det forsvarleg å gå mot råda frå NVE, som stiller spørsmål ved om det i det heile er mogleg å sende 10 pst. av straumen vår ut på sokkelen når gassen vert send til Europa og brukt i gasskraftverk der nede? Det verkar ganske spesielt når vi er i ein slik straumpriskrise. Er det forsvarleg å sende så mykje straum ut på plattformene?

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:49:25]: Vi har et stort kraftoverskudd i Norge, på om lag 20 TWh. Behovet for kraft vil øke fordi vi elektrifiserer alle deler av samfunnet vårt, og vi har klimamål som omfatter alle sektorer. Det betyr at alle næringer uansett skal nedover når det gjelder utslipp. Vi skal mot netto null i 2050, og alle deler av samfunnet vårt skal elektrifiseres. Potensielt gir all forbruksøkning også en mulig prisøkning dersom man ikke kommer etter med utbygginger av nettet. Vi har i dag, som jeg sa, fortsatt et kraftoverskudd i Norge. Det er ikke en kraftkrise som sådan. Vi har en priskrise i Norge per dags dato. Problemet noen steder er overføringskapasitet. Vi er nødt til å bygge ut nettet vårt sånn at vi får kraften fram dit vi trenger den, og det er en av de oppgavene som ligger aller fremst på mitt bord.

Presidenten: Me går då tilbake til spørsmål 1.

Spørsmål 1

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:50:52]: «Regjeringa vil bruke mange hundre millionar kroner til å dekke 100 pst. av kostnadene for fylkeskommunar som vil avvikle, splitte seg opp, stoppe integreringsprosessar og vende attende til slik ting var før i tida.

Vil regjeringa stille opp tilsvarande økonomisk for nye fylkeskommunar som i staden for å reversere vil utvikle, integrere seg tettare og omstille seg til ei ny, grøn framtid saman – slik til dømes Vestland fylkeskommune vil med den nye strategiske planen for Grøn Region Vestland?»

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:51:24]: Tidligere ordfører, nå stortingsrepresentant, Bjørlo har lenge vært en sterk og tydelig stemme i debatten om distriktsutfordringer, ikke minst knyttet til alle de mulighetene som ligger rundt omkring i hele landet, herunder et nødvendig grønt skifte. Samarbeidsprosjektet Grøn region Vestland viser nettopp det mulighetsrommet som finnes for mange nærings- og innovasjonspro-

sjeikt med potensial for arbeidsplasser, verdiskaping, økt eksport og samtidig utslippskutt. Jeg deler dette engasjementet, og jeg tror vi raskt blir enige om et ønske om å understøtte denne typen framtidsrettet arbeid.

Samtidig, med den premissen som ligger til grunn for spørsmålet, må jeg få lov til å gi uttrykk for en viss forundring over hvordan det har gått med det gamle folkestyrepartiet Venstre. Bakgrunnen for at vi er i en prosess om mulig oppløsning av enkelte sammenslåtte fylkeskommuner, er at Solberg-regjeringen, med Venstre som sterk pådriver, valgte å bruke tvang overfor lokaldemokratiet. Man hadde ikke tiltro til at fylkestingene selv kunne vurdere hva som var funksjonelle regionale enheter med legitimitet, at man selv kunne vurdere bærekraften i egen virksomhet.

Jeg tror jeg kan si at regjeringen gjerne skulle ha sluppet å bruke tid og ressurser på denne prosessen, men vi tar det lokale og regionale demokratiet på alvor. Jeg er også nokså sikker på at de tvangssammenslåtte fylkeskommunene selv gjerne ville ha brukt ressursene på andre ting. Mitt inntrykk er nemlig at alle fylkeskommunene gjerne vil bruke mest mulig innsats mot de mulighetene som finnes i egen region.

Et velfungerende folkestyre på regionalt nivå er viktig, og regjeringen ønsker å styrke fylkeskommunen som samfunnsutvikler. I budsjettet for i år er fylkeskommunenes frie inntekter styrket med 900 mill. kr – 0,5 mrd. kr mer enn Solberg-regjeringens forslag til budsjett. Det bidrar både til å styrke grunnlaget for tjenesteytingen og til å gi fylkeskommunene muskler til partnerskap, regional samfunnsutvikling og tilrettelegging for verdiskaping. Dette er faktorer det pekes på i Grøn region Vestland.

Blant flere andre viktige tiltak mener jeg det er særlig viktig å styrke det næringsrettede virkemiddelapparatet. Derfor ble flere tiltak innenfor Næringsdepartementets område styrket i tilleggsnummeret til statsbudsjettet. På Kommunal- og moderniseringsdepartementets område lå det forslag til mange kutt på tilrettelegging for næringsutvikling og innovasjon. Regjeringen prioriterte å styrke Innovasjon Norge med en ny bevilgning på 100 mill. kr til grønne investeringer i det distriktpolitiske virkemiddelområdet, rettet mot større investeringsprosjekt i en bærekraft- og sirkulærøkonomi. Regjeringen har høye ambisjoner for fylkeskommunenes utviklingsrolle og for tilrettelegging for grønn verdiskaping i hele landet.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:53:54]: Eg takkar for svaret, og eg er glad for at statsråden er tydeleg i si backing til Vestland fylke og satsinga på Grøn region Vestland. Det er likevel noko med at ord og politiske signal betyr noko. Eg må seie at eg er forundra over den enorme en-

tusiasmen og korleis det boblar over med løfte om pengar til dei som vil splitte opp og reversere. I andre samanhengar der det kjem eit ønske på bordet frå eit fylke eller ein kommune, snakkar regjeringa om at dette er noko som må vurderast i ein større samanheng. Når det gjeld oppsplitting av fylke, er det rett fram, ein heiar og lovar 100 pst. kompensasjon, her skal pengane kome uansett kva det kostar.

Ser statsråden dilemmaet for alle dei som står i krevjande endringar, som Vestland, som faktisk er ei frivillig fylkessamanslåing? Kan regjeringa f.eks. tenkje seg å heie like entusiastisk (presidenten klubbar) på dette, sett i forhold til all den tida ein brukar på å love 100 pst. dekning til dei som vil splitte opp?

Presidenten: Me må halda oss innanfor tida.

Statsråd Bjørn Arild Gram (Sp) [11:55:04]: Jeg prøvde så godt jeg kunne i mitt innlegg nettopp å vise til at regjeringen heier på alt arbeidet som skjer rundt omkring i hele landet, bl.a. knyttet til fylkeskommunene, når det gjelder verdiskaping og tilrettelegging for innovasjon – ikke minst innenfor det grønne skiftet. Derfor var det også en prioritet i tilleggsnummeret til statsbudsjettet – på den korte tiden vi hadde – å legge inn flere satsinger som nettopp rettet seg mot det formålet.

Samtidig vil jeg si at det har vært nødvendig å rydde opp etter de prosessene som lå der fra den foregående regjeringen, hvor man altså valgte å bruke tvang mot lokaldemokratiet. Det tar vi på alvor, og derfor vil vi også stille opp for de fylkeskommunene som er tvangssammenslått, og som ønsker å dele seg opp igjen.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:55:53]: Eg registrerer at statsråden framleis snakkar veldig mykje om alle tilfella der det er brukt tvang, og kor viktig det er å bruke tid på det. Men vi skal hugse på at det store fleirtalet av kommunesamanslåingar og fleire fylkessamanslåingar er gjorde frivillig. Det er dei eg er ute etter; korleis vil ein backe og støtte dei i tida framover i krevjande prosessar?

Det vi veit, er at endring tek tid. Det å få ut effektar av eksempelvis ei frivillig samanslåing, anten det er kommune eller fylke, kjem ikkje over natta. Det er ikkje slik at ein kan sitje to år etterpå og seie at det var mislukka fordi effektane ikkje er tekne ut. Dette tek veldig lang tid. Men la det no vere.

Eg registrerer altså at regjeringa er veldig oppteken av dei tilfella der det er brukt tvang. Viss vi lèt det liggje og ser på alle tilfella der det no føregår frivillig samanslåing av kommunar og fylke: Kva verkemiddel vil regjeringa kome med der når det gjeld å heie på dei og få dei fram? Der er det faktisk også utøvd folkevalt arbeid på lokalplanet som er krevjande å stå i når alt ein høyrer, er

ei regjering som berre heiar på dei som ... (presidenten klubbar).

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:56:57]: Det er noe med at man kanskje hører det man vil høre. Prosessene rundt mulig oppløsning av tvangssammenslåtte kommuner og fylkeskommuner gjelder ti kommuner og fire fylkeskommuner. Derfor la jeg i svaret mitt vekt på at vi har ønsket å styrke fylkeskommunenes økonomi kraftig, nettopp for at man både kan drive tjenesteutvikling og være en kraft i det regionale utviklingsarbeidet, ha en lederrolle i det partnerskapet som er nødvendig, som også Grøn region Vestland viser til at er veldig viktig.

Så kunne jeg gått gjennom litt, for litt av motivasjonen til den forrige regjeringen for å trykke til med også å bruke tvang overfor fylkeskommunene, var å rigge dem for større oppgaver og større utviklingskraft. Samtidig har vi jo tall som viser at de virkemidlene som er satt av til fylkeskommunene for å ha en slik rolle, er det blitt kuttet i år for år. Det er det som er paradokset med politikken vi så fra Solberg-regjeringen de siste årene.

Presidenten: Me går då til spørsmål 7.

Spørsmål 7

André N. Skjelstad (V) [11:58:08]: «Statsråden har tidligere kritisert regionreformen ved å vise til at oppgavene som så langt er tildelt, fint kunne blitt håndtert av de «gamle» fylkene. Det er verken offensivt eller fremtidsrettet. Utflyttingen av Siva åpner eksempelvis for at fylkene kan få en langt mer spennende portefølje enn tidligere. Da må fylkene kunne bære det ansvaret.

Er det slik at ambisjonene statsråden har for fylkene fremover, begrenser seg til oppgaver og ansvar som et innbyggerantall på godt under 80 000 er i stand til å ta på seg?»

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:58:46]: Representanten Skjelstad utfordrer meg på ambisjonene om oppgaver og ansvar for fylkeskommunene. Det framstår da noe paradoksalt at representanten ikke har hatt tiltro til at fylkeskommunene kan ta ansvar for kanskje det mest grunnleggende spørsmålet, nemlig om egen bærekraft og berettigelse som egen enhet. Det spørsmålet mener han at det kun er nasjonale myndigheter som kan ta ansvaret for.

Jeg skjønner at det kan være vanskelig å forsvare bruk av tvang overfor fylkeskommunene med den begrunnelse at man skulle rigge dem for nye og store oppgaver, når resultatet ble forholdsvis beskjedent, og i hvert fall ikke slik at det kom oppgaver som kan sies å begrunne større fylkeskommuner i seg selv.

Regjeringen ønsker å satse på tre forvaltningsnivåer, og fylkeskommunene har en viktig rolle i Norge. Her er vi heldigvis enige. I Hurdalsplattformen står det at vi ønsker å se nærmere på hvordan vi ytterligere kan styrke fylkeskommunenes ansvar for å løse flere oppgaver. Det mener jeg er mulig å gjøre innenfor den fylkesstrukturen vi har i dag, og den som eventuelt måtte bli etter deling av tvangssammenslåtte fylkeskommuner som søker om dette.

Når det gjelder Siva, er jeg noe usikker på hva representanten mener med «utflyttingen av Siva». Fylkeskommunene overtok oppdragsgiveransvaret for næringshage- og inkubasjonsprogrammet som en del av regionreformen. Det ansvaret kan også ivaretas innenfor eventuelt endrede fylkesgrenser. Øvrige endringer som er foreslått for Sivas del, har ikke regjeringen tatt stilling til ennå.

André N. Skjelstad (V) [12:00:14]: Når Senterpartiet snakker om regionreformen og med tanke på hvordan tidligere statsråder fra samme parti har arbeidet knallhardt for å redusere antall fylkeskommuner, lurer jeg litt på hva en skal tro. Det kan tenkes at Senterpartiet i bunn og grunn faktisk mener at færre fylker vil være en styrke for dem og Distrikts-Norge. Når det gjelder fylkene som har blitt vedtatt slått sammen, betyr det at en må være en prinsipiell motstander av reformen. Om det stemmer, må den perioden vi nå går inn i, by på et hav av motstridende følelser.

Senterpartiet har i tillegg gått til valg på å endre fylkesstruktur. De har hatt en kommunalminister som har arbeidet hardt for å få det til. Framstår det ikke mer fristende å fokusere på de positive mulighetene som færre fylker gir for sine innbyggere, enn å røske alt opp med rota og starte på nytt igjen?

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:01:06]: Vi røsker ikke alt opp med rota og starter på nytt igjen, men vi gir en mulighet til de ti tvangssammenslåtte kommunene og de fire tvangssammenslåtte fylkeskommunene – hvis de selv ønsker det – å kunne løse opp igjen. Den grunnleggende forskjellen på spørsmålet om struktur handler nettopp om hvor mye man stoler på lokaldemokratiet.

Jeg er også åpen for å se på nye oppgaver, det er det vi ønsker å bruke tiden til – hvordan vi skal gi fylkeskommunene mer utviklingskraft og legge til rette for det. Men å gjøre det til først og fremst et spørsmål om størrelse, som representanten Skjelstad gjør her, mener jeg ikke er nødvendig.

Når det gjelder Siva, er det mulig – som det ble foreslått av Solberg-regjeringen, og det ser vi på nå – f.eks. å flytte eierskap til innovasjonsselskap. Hermetikken Kulturnæringshage i Vadsø, med 32,59 pst. statlig eierandel,

vil også en ny fylkeskommune – Finnmark fylkeskommune – godt ivareta eierskapet til.

André N. Skjelstad (V) [12:02:10]: Det er litt forunderlig å høre på statsråden, som har vesentlig lengre fartstid enn meg i fylkespolitikken – kanskje fra bortimot konfirmasjonsalderen – og som ikke klarer å se det som nå skjer. Vi er helt enige om at vi ønsker et trenivå av mange forskjellige grunner, men det grepet som Senterpartiet nå stiller seg i spissen for, er i ferd med å forvitte det – det blir fort et tonivå etterpå. Da vil mange av mulighetene som et trenivå gir, forvitte på grunn av at Senterpartiet er så ivrig og bringer dette tilbake. Det må rett og slett bety at Senterpartiet ikke lenger har tro på generalistprinsippet og vil revidere det. Er det slik?

Statsråd Bjørn Arild Gram [12:03:07]: Jeg synes representanten Skjelstad har til gode å nevne eksempler på oppgaver som han og Venstre har tenkt å overføre, og som klart utløser en diskusjon om fylkesgrensene. Jeg vil heller ikke slutte meg til beskrivelsen om at man nå legger til rette for en tonivåmodell. Tvert imot ønsker vi å styrke fylkeskommunene, i første omgang ved å ta fylkesdemokratiet og det regionale demokratiet på alvor, dessuten ved å styrke fylkeskommunal økonomi betydelig, trekke fylkeskommunene inn som en sentral aktør når det gjelder utvikling av regionvekstavtaler, og – som sagt i tidligere svar – se på hvordan vi kan styrke makt og ansvar for fylkeskommunene også på andre områder. Det er ikke å legge en kurs for å svekke fylkeskommunene, det er å legge en kurs for å styrke dem og den viktige rollen som det regionale demokratiet og regionalforvaltningen har i Norge.

Spørsmål 8

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:04:35]: «Europa opplever en selvpåført energikrise på grunn av for hurtig utfasing av viktig grunnproduksjon som kjernekraft, med skyhøye energipriser og kraftmangel som resultat. Norge importerer Europas problem, og vi opplever priser i Norge som er helt uholdbare. Frankrike innførte pristak på strøm oktober og ut april. I Spania tas penger fra strømselskapene og gis tilbake til befolkningen. Flere andre land har innført tiltak. Alle FrPs foreslåtte tiltak for lavere priser er stemt ned.

Hva vil regjeringen egentlig gjøre for raskt å hjelpe folket?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:05:16]: Kraftprisene har vært uvanlig høye i Sør-Norge gjennom 2021 og inn i 2022. Regjeringen har hele tiden fulgt situasjonen tett og vurdert ulike tiltak for å bøte på de høye strøm-

utgiftene til folk i norske hjem. Regjeringen har derfor lagt fram flere tiltak.

Vi har fått på plass en støtteordning for husholdninger som inntreffer når kraftprisene i snitt over en måned har vært over 70 øre per kWh. For desember var stønadsgraden 55 pst. av en kraftpris på over 70 øre, og for januar til mars har regjeringen foreslått å øke stønadsgraden fra 55 pst. til 80 pst. La meg illustrere forskjellen:

Gitt prisene markedet forventer, vil en enebolig med et årlig forbruk på 27 000 kWh nå få dekket om lag 2 460 kr av strømgjengen sin for januarforbruket. Det er 770 kr mer enn det som ville vært tilfellet med en stønadsgrad på 55 pst.

For en leilighet med et årlig forbruk på 11 000 kWh vil staten dekke i overkant av 1 000 kr. Det er i overkant av 300 kr mer enn om stønadsgraden var på 55 pst.

De samlede overføringene fra staten under stønadsordningen vil avhenge av hva kraftprisene faktisk blir og det faktiske forbruket i perioden. Foreløpig er stønadsordningen anslått til totalt nesten 9 mrd. kr.

Regjeringen har i tillegg redusert elavgiften med 48 pst. i vintermånedene januar–mars og med 9 pst. i de øvrige månedene. I tillegg har vi økt bostøtten, økt overføringene til kommunene for merutgifter til økonomisk sosialhjelp, gitt støtte til studentene og økt tilskuddet til Enova for energieffektivisering.

Samlet sett gir dette en treffsikker og målrettet tiltakspakke som vil gi husholdningene betydelig dra-hjelp. Vanligvis tar det mange måneder med forberedelser for å få på plass nye statlige ordninger, men nå står vi i en ekstraordinær situasjon, og derfor har vi på kort tid utviklet denne nye ordningen. Regjeringen kommer til å fortsette å følge nøye med på kraftsituasjonen i tiden framover, for vi tar nemlig folks bekymringer på alvor.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:07:23]: Strømprisene er skyhøye. De er mange ganger høyere enn det normale gjennomsnittsnivået vi har hatt de siste tiår. Folk trenger støtte nå. November-regningen fikk man ingen støtte til, og desember-regningen fikk man altfor lite støtte til. Pengene har for mange ikke engang kommet på kontoen ennå på grunn av at man har to aktører, både kraftselgeren og nettleieleverandøren. Regningene har forfalt, og kontoen er tom hos mange.

Fremskrittspartiet foreslo før jul 4 000 kr i kontantstøtte til folk. Innboksen min har blitt rent ned av mailer fra folk som sliter og ikke har penger til mat og oppvarming. Jeg har selv støttet flere av dem som sliter med regningen, og gitt nesten 10 000 kr av egen lomme til folk som sliter.

Hvordan planlegger regjeringen å hjelpe dem som får økonomiske problemer med dagens skyhøye priser? Finnes det planer om å hjelpe folk som setter seg i gjeld

og havner i et økonomisk uføre på grunn av skyhøye strømgninger?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:08:25]: Først har jeg lyst til å si at gitt de prisene som markedet forventer, vil man med regjeringens ordning få langt mer enn 4 000 kr tilbake igjen på strømgningen sin. Det som er fint med denne ordningen, er at den er ubyråkratisk og lett å administrere. Folk trenger ikke foreta seg noe for å få igjen de pengene.

Det ble spurt om hva vi skal gjøre videre, utover dette, for å hjelpe dem som betaler. Til det vil jeg si at forbrukerministeren, altså barne- og familieminister Kjersti Toppe, og undertegnede har hatt et møte med nettselskapene der vi drøftet problemstillingen. Tilbakemeldingen er at de selvfølgelig vil bistå dem som har problemer med å betale regningene sine, med bl.a. betalingsutsettelse og nedbetalingsplan. Fra nettselskapernes side oppfordres de det gjelder, om å ta kontakt.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:09:30]: Fremskrittspartiet foreslo langt mer enn bare å gi 4 000 kr. Vi foreslo også tiltak som ville gjelde allerede fra november. Vi ville kutte elavgiften, vi ville fjerne momsen, vi ville gi konstantstøtte til folket. Det store problemet nå er at dette ikke bare gjelder husholdningene. Folk trenger en lønnsinntekt for å betale strømgningene, men næringslivet sliter også nå. Rimelig og stabil kraft har vært og er et viktig konkurransefortrinn, og dette skusles nå vekk.

Jeg besøkte Glencore i Kristiansand for to dager siden. De hadde 83 mill. kr i overskudd i forfjor, men fikk en ekstra strømgning på 100 mill. kr i fjor. Dette vil medføre at massevis av arbeidsplasser går tapt.

Hva planlegger regjeringen å gjøre for å støtte næringslivet og sikre arbeidsplasser, slik at folk har en lønnsinntekt til å betale disse skyhøye strømgningene med?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:10:30]: Takk for oppfølgingsspørsmålet.

Som jeg sa innledningsvis, følger vi situasjonen veldig tett. Vi har gjennom denne vinteren lagt fram flere tiltak. Jeg opplever ikke at det er nødvendig med noen form for konkurranse i hvordan vi skal følge situasjonen tett. Alle partiene har innsett at denne situasjonen ble mer alvorlig enn den var tidlig i høst. Derfor er det viktig å følge situasjonen tett.

Det er mange i næringslivet som sliter, og det vet jeg at næringsministeren følger tett. Inkludert i den ordningen som regjeringen har lagt fram knyttet til husholdningene, er bl.a. landbrukseiendommene. Det er viktig å følge situasjonen for næringslivet tett. Jeg vil også minne om at det er ganske store forskjeller når det gjelder de

ulike bedriftene, og hvor hardt dette rammer. Det er også et tegn på at vi må følge dette veldig tett.

Spørsmål 9

Frå representanten Hege Bae Nyholt til olje- og energiministeren:

«Vil hybridkabler knyttet til vindkraftanlegg til havs primært bli brukt som eksportkabler til utlandet?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trekt tilbake.

Spørsmål 10

Bjørnar Moxnes (R) [12:11:57]: «Hvor stor del av kapasiteten på North Sea Link blir benyttet per dags dato, og hvordan vil økt kapasitet slå ut på strømprisene i Norge?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:12:12]: Det er mange faktorer som påvirker de norske kraftprisene, bl.a. variasjoner i nedbør, vind og temperatur her hjemme. Gjennom mellomlandsforbindelsene påvirkes norske priser av kraftsituasjonen i Europa, særlig i de sørlige delene av Norge. Her spiller bl.a. gass og kull og CO₂-priser inn, i tillegg til værforhold som vind. Vi får denne påvirkningen på våre priser både gjennom kablene fra UK og Tyskland, som kom på plass under den forrige regjeringen, men også gjennom Danmark og Sverige, som vi er nært knyttet til gjennom flere kabler.

Mellomlandsforbindelsen North Sea Link, mellom Norge og Storbritannia, er bygget med en kapasitet på 1 400 MW. Kabelen ble satt i prøvedrift 1. oktober i fjor. Etter planen ble kabelen først satt i drift med 700 MW før den tilgjengelige kapasiteten gradvis skulle øke fram til ordinær drift innen utgangen av året. Den 6. desember meldte Statnett at det på grunn av tekniske problemer vil være 700 MW tilgjengelig kapasitet på kabelen fram til midten av februar i 2022.

I konsesjonssøknadene for kablene til Tyskland og Storbritannia beregnet Statnett at norske kraftpriser i gjennomsnitt vil øke med 4 øre per kWh i 2020 og med i overkant av 3 øre per kWh i 2030 som følge av den økte utvekslingskapasiteten.

Det ble anslått at prisvirkningene i enkeltperioder og -år kan være større eller mindre. Gjennomsnittsanslaget er ikke representativt for dagens kraftsituasjon, med uvanlig høye prisnivåer og -forskjeller. Påvirkningene på kraftprisene i Sør-Norge er større enn gjennomsnittsanslaget. Prisene i nordlige deler av landet er mindre berørt.

Hvordan kapasitetsøkningen på North Sea Link vil påvirke strømprisen i Norge på kort sikt, vil som nevnt

avhenge av prisene på gass, kull og CO₂, i tillegg til værforhold i Europa. På lengre sikt vil strømprisen også påvirkes av utviklingen i kraftproduksjon, forbruk av kraft og netttutbygging og nettførsterkinger.

Regjeringen tar bekymringene over høye strømpriiser på alvor. Derfor har vi jobbet fram en omfattende støttepakke, men vi må også tenke langsiktig. I Hurdalsplattformen varslet vi at regjeringen vil sette ned en energikommisjon for å kartlegge energibehovet og foreslå økt energiproduksjon, med mål om at Norge fortsatt skal ha overskuddsproduksjon av kraft.

Vi vil også utrede hvordan norsk krafteksport påvirker norsk forsyningssikkerhet og norske strømpriiser, og hvilke konkrete tiltak som kan bidra til å sikre at norsk fornybar kraft forblir et konkurransefortrinn for norsk industri.

Bjørnar Moxnes (R) [12:14:51]: Takk for svaret.

Jeg registrerte at det er noen anslag fra NVE, men at de egentlig ikke treffer dagens situasjon, som statsråden helt korrekt sier. Det nye er at med North Sea Link og NordLink til Tyskland har vi koblet oss på helt nye prisområder, som da også gir import av helt andre priser enn vi har hatt tidligere. Vi har hatt andre typer kabler med mindre kapasitet til naboland i Norden gjennom mange tiår uten at det har skapt noen problemer for norske strømpriiser.

Det nye nå er disse gigantkablene, som det ble gitt konsesjon til av den forrige rød-grønne regjeringen, og som ble satt i gang av Fremskrittspartiet i regjering og Høyre. Det har ført til langt sterkere prisimport fra europeiske land. Statsminister Støre sa tidligere i spørretimen at han vil gå inn for reforhandling av avtalene rundt disse kablene. Kan statsråden svare på når regjeringen vil ta initiativ til en sånn type reforhandling for nettopp å kunne få regulert krafteksporten for å sikre mindre prisimport?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:15:58]: Jeg skal ikke svare nøyaktig på tidspunktet, men vi skal snakke med våre samarbeidspartnere i de andre både nordiske og europeiske landene. Det er en samtale som er løpende. Jeg tenker at veldig mange av våre naboland også har store utfordringer i den situasjonen vi ser i dag. I dag har f.eks. den svenske regjeringen lagt fram en strømsikringsordning, som likner veldig på den vår regjering har lagt fram. Det er et tegn på at mange prøver å håndtere den pågående, ekstraordinære kraftkrisen.

Jeg mener det er viktig at vi utreder hvor stor påvirkning kablene har, slik det er omtalt i Hurdalsplattformen, og slik jeg også sa til spørteren, fordi det er vanskelig å anslå den isolerte virkningen av utenlandskablene på dagens kraftpriser. Men det er helt åpenbart at med

en sterkere tilknytning til Europa påvirkes vi mer av forholdene der.

Bjørnar Moxnes (R) [12:17:03]: Det siste er helt korrekt, nemlig at jo mer kabler vi bygger, jo sterkere blir også prisharmoniseringen med et gigamarked med både langt mer ustabile og også i snitt veldig mye høyere energipriiser. Derfor har Rødt vært imot disse kablene, men de er nå engang bygd, og de er der, vi skal ikke klippe dem over. Da er spørsmålet: Finnes det politisk vilje i regjeringen og i Arbeiderpartiet til å regulere kraftflyten? I dag pågår den rent markedsmessig gjennom Nord Pool, altså ren markedsliberalisme. Det har de fleste partier på Stortinget støttet fram til nå, men jeg registrerer at i hvert fall ute i folkedypet er det et ønske om politisk vilje til regulering og ikke bare uhemmet markedsliberalisme i omsetningen av kraft for å hindre import av disse prisene. Derfor vil jeg runde av med å spørre statsråden om hun, hvis full handel på kabel gir mer prisimport, vil gå inn for å regulere eksporten over North Sea Link.

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:18:13]: I konsesjonssøknaden for kablene til Tyskland og Storbritannia er det nok ikke tatt høyde for den prispåvirkningen som vi ser i dag. Derfor mener jeg det er viktig å gå gjennom dette og se på det, og så får resultatet av undersøkelsene knyttet til hvordan det påvirker, også si litt om hvordan vi skal agere.

Representanten Moxnes spør litt om tiltak som påvirker kraftmarkedets funksjonsmåte. Vi har i den krisen som vi står i nå, som først og fremst handler om en strømpriskrise med veldig høye priser, lagt fram en ordning der vi skal tilbakeføre en god del penger til husholdningene som ikke direkte virker inn på funksjonsmåten til markedet. Det har vi gjort fordi vi frykter at det kan forverre situasjonen å gripe direkte inn uten at det er utredet ordentlig.

Spørsmål 11

Marie Sneve Martinussen (R) [12:19:25]: Mitt spørsmål er:

«Mener statsråden det var riktig av Statnett å friskmelde kraftsituasjonen med tanke på fyllingsgraden i magasinene; og er det forsvarlig med full eksport med dagens fyllingsgrad?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:19:44]: Statnett kategoriserte 27. september i fjor kraftsituasjonen i Sørvest-Norge som stram, for første gang på fire år. Bakgrunnen for dette var lave tilsig og negativ utvikling i fyllingsgraden. I løpet av høsten kom det godt med tilsig til magasinene i Sør-Norge. Den bedrede magasinsituasjonen,

sammen med tilgjengelig importkapasitet, tilsa utover høsten en mer normal kraftsituasjon. Den 18. november i fjor endret Statnett derfor kategoriseringen av kraftsituasjonen tilbake til normal. Statnett fortsetter å gjøre kontinuerlige vurderinger av kraftsituasjonen og vil endre status dersom situasjonen tilsier det.

Selv om det europeiske kraftsystemet nå er i en ekstraordinær situasjon, er ikke fyllingsgraden vi ser i dag, unik. Vi skal ikke lenger tilbake enn til 2019 for å finne lignende nivåer. Vi er langt fra en situasjon med rasjonering i dag. Statnett setter som systemansvarlig til enhver tid den kapasiteten på utenlandsforbindelsene som er forsvarlig, ut fra driften av nettet i Norge. Eventuelle begrensninger på overføringskapasiteten gjøres av driftsmessige hensyn, f.eks. som følge av kapasitetsbegrensninger i det innenlandske nettet. Vi er ikke i en situasjon nå som tilsier at kraftsituasjonen medfører driftsmessige utfordringer.

Samtidig rammer de ekstraordinært høye strømprisene økonomien til mange i Norge. Vi har derfor tatt flere grep gjennom høsten og vinteren. Blant annet har vi styrket den viktige sikringsordningen der vi som fellesskap avlastet husholdningene for en høyere andel av strømregningen. Det er en rettferdig omfordeling til fordel for vanlige folk i en krevende tid for mange.

Men vi er nødt til også å tenke langsiktig. I Hurdalsplattformen varslet vi at regjeringen bl.a. vil sette ned en energikommisjon for å kartlegge energibehovene og foreslå økt energiproduksjon, med mål om at Norge fortsatt skal ha overskuddsproduksjon av kraft, hvilket vi også har i dag, med om lag 20 TWh i året.

Vi vil også utrede hvordan norsk krafteksport påvirker norsk forsyningssikkerhet og norske strømpriser, og hvilke konkrete tiltak som kan bidra til å sikre at norsk fornybar kraft forblir et konkurransefortrinn for norsk industri.

Marie Sneve Martinussen (R) [12:21:56]: Min bekymring handler om at markedet skal fungere sånn som markedet er designet for å fungere, altså at når kraftprodusentene ser at prisen i dagens spotmarked er høyere enn i forwardmarkedet, altså at man kan selge strømmen dyrere i dag enn i mars/april, vil de produsere mer strøm nå, for det lønner seg mer for dem å selge den strømmen nå enn i mars/april. Da blir jeg bekymret for at den markedsmekanismen i en situasjon med ekstremt høye priser gjør at den fyllingsgraden vi har i dag, kan falle, og at vi kan få en situasjon mer som den vi hadde tidligere, i fjor høst, som statsråden pekte på. Så mitt spørsmål er om det er noen grunn til å være bekymret for at denne ganske nye situasjonen med så høye strømpriser får en sånn effekt på fyllingsgraden, og hvilke tiltak statsråden i så fall ser for seg å innføre dersom fyllingsgraden skulle bli enda lavere enn i dag.

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:22:52]: Magasinfyllingen i norske magasiner er på 56 pst., noe som tilsvarer et energiinnhold på 48,8 TWh. Til sammenligning har det norske forbruket vært på i overkant av 130 TWh de siste årene. Statnett følger situasjonen veldig tett som systemansvarlig. Vi så også bl.a. at det ble spart på vannmagasinene i forbindelse med at det ble importert strøm de siste dagene av fjoråret, noe jeg også mener er viktig. Men som jeg sa i svaret på spørsmålet: Jeg er ikke redd for at vi nå kommer i en situasjon med rasjonering, for vi har et relativt godt tilslag til de magasinene som er. Så det er jeg ikke bekymret for i dag.

Marie Sneve Martinussen (R) [12:23:54]: Jeg er glad for at statsråden følger nøye med på dette, for det er alvorlig for landet hvis vi skulle havne i den situasjonen at vi må rasjonere på kraften. Derfor er jeg og Rødt bekymret for at man har for få virkemidler å bruke hvis man skulle nærme seg en sånn situasjon, og også at det er litt vanskelig å sammenligne tilbake i tid, når strømprisene er så ekstreme nå. Vi ser det hos husholdninger, vi ser det i det ekstraordinære som regjeringen har gjort med sikringstiltak, at det egentlig er helt nye tider i strømprismarkedet. Da lurer jeg på om statsråden mener det er forsvarlig å eksportere kraft i den situasjonen vi er i nå, og om man kan garantere at vi ikke får et problem med strømforsyningen, og at vi må importere enda dyrere strøm fordi vi bruker opp vårt eget vann, og da har dyrere strøm å hente inn.

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:24:48]: Det er ingen tvil om at de siste par årene har vært en viktig påminnelse om at kraftforsyningen vår er svært væravhengig, og at vi også har lang erfaring med at vi påvirkes av forholdene i våre naboland. Vi har en tilknytning til Europa også via Sverige og Danmark, som vi har hatt kraftsamarbeid med de siste 60 årene, så den påvirkningen er der også fra før av. Avtalene som regulerer kraftsamarbeidet, er det ikke statsråden som er systemansvarlig for, det er Statnett og deres samarbeidspartnere i de landene, og de opererer dette på bakgrunn av de avtalene vi har i dag. Som sagt vil jeg veldig gjerne gå gjennom dette, for de isolerte virkningene på pris av utenlandskablene er det litt vanskelig å anslå nøyaktig, og de tiltakene man eventuelt kan gjøre der, må vi følge opp i det videre, ut fra det som blir svaret på den undersøkelsen.

Spørsmål 12

Sofie Marhaug (R) [12:26:07]: Mitt spørsmål dreier seg om nettleien: «Selv om den nye nettleien er utsatt, vil en innføring i sommer også føre til økning for mange – kan statsråden garantere at nettleien ikke skal øke?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:26:31]: Strømnettet er et naturlig monopol, og nettselskapenes inntekter er derfor underlagt en streng regulering etter energiloven. Myndighetene fastsetter en årlig tillatt inntekt for hvert av landets omkring 100 nettselskaper. Innenfor inntektsrammen er det nettselskapene som fastsetter tariffen innenfor gjeldende regelverk, basert på selskapenes kunnskap om eget nett og lokale forhold.

En ny nettleiestruktur gir ikke økte kostnader. Omleggingen til effekttariffer innebærer ikke en endring i innteksreguleringen. Det er en annen måte å dekke inn kostnadene for utbygging og drift av nettet på. Dersom noen må betale mer, vil andre betale mindre. For hvert eksempel på høyere regning som trekkes fram, er det derfor tilsvarende tilfeller hvor prisen går ned.

Såkalte effektbaserte tariffen gir en mer rettferdig fordeling av nettkostnadene mellom kundene ved at man må betale for det man belaster nettet. Formålet er å gi insentiver til å jevne ut strømforbruket slik at kapasiteten i strømnettet utnyttes bedre, og på den måten holde nettleien så lav som mulig ved at nettinvesteringene ikke blir større enn nødvendig.

Nytt og forsterket strømnett er forbundet med både store økonomiske kostnader og vanskelige avveininger knyttet til lokalisering, natur og miljø. Da er det, i hvert fall etter mitt syn, viktig at vi bruker strømnettet vi allerede har, på en best mulig måte. Dette gir over tid lavere nettkostnader for strømkundene, mindre naturinngrep og færre konflikter knyttet til nettutbygging.

Varslet samlet inntektsramme for nettselskapene, eksklusiv Statnett, har økt fra 17,2 mrd. kr i 2021 til 19,3 mrd. kr i 2022. Ifølge Reguleringsmyndigheten for energi skyldes økningen i hovedsak økte kraftpriser til å dekke nett-tap og store investeringer i nettanlegg. Økningen i nettleie har bakgrunn i den økte inntektsrammen, men det har ikke med ny nettleiestruktur å gjøre.

Vi må ikke stille oss slik at norske strømkunder må investere store penger i nett som ikke trengs. Mye av forbruket kan fordeles utover dagen med bruk av forsiktede insentiver. Det er viktig, for nett er dyrt, og vi kan ikke belage oss på å bygge oss ut av alle utfordringene når det er kundene som betaler. Det er riktig, for det er også urettferdig at strømkunder med lavt og ufleksibelt forbruk skal måtte betale ekstra for nett når det kunne vært unngått dersom de som med enkle grep kan styre sitt forbruk, hadde fordelt det utover dagen.

Representanten Marhaug spør om jeg kan garantere at nettleien ikke øker med overgangen til effekttariffer. Jeg kan i alle fall garantere at dersom vi ikke tar grep for å spre det høye effektforbruket utover dagen, vil nettleien gå unødvendig opp over tid for å betale for nettinvesteringer som kunne ha vært unngått.

Sofie Marhaug (R) [12:29:18]: Jeg takker for svaret.

Gudbrandsdal Energi gjorde en ganske omfattende undersøkelse basert på 48 000 kunder. Den viste at 70 pst. av kundene deres vil få en økt nettleie med effektbaserte tariffen, altså rushtidsavgift på strøm. Modellen til Elvia her i Oslo for effektbaserte tariffen, for å ta et annet eksempel, fører til en økning for dem som forbruker minst strøm.

På meg virker det som om den nye nettleiemodellen vil føre til en betydelig økning for et stort flertall, og at den ikke er sosialt rettferdig. Det er dette som er bakgrunnen for mitt spørsmål. Samtidig vet vi at staten tjener veldig mye penger. Kan det være aktuelt for regjeringen å dekke kostnader knyttet til oppgradering av nett på andre måter enn gjennom å øke nettleien?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:30:22]: Vi har et strømnettutvalg som jobber og skal levere sin innstilling 15. juni i år. Jeg tror at de også vil komme med noen anbefalinger til hvordan vi kan prioritere nettet annerledes enn det vi gjør, og jeg vil avvente med å konkludere endelig til det er gjort.

Men det jeg har lyst til å si noe om, også knyttet til innføringen av ny nettleie, er at vi – selvfølgelig i tråd med Stortingets flertall – har utsatt ikrafttredelse av forskriften om effektbaserte tariffen til 1. juli, og det er mange nettselskaper som har snudd seg rundt og utsatt innføringen. Jeg tar sikte på å innkalle representanter for nettselskapene til et snarlig møte om det arbeidet. Da tenker jeg at statsråden også skal utfordre nettselskapene på de tallene som representanten Marhaug presenterer her, for å høre hvordan de vurderer situasjonen.

Sofie Marhaug (R) [12:31:26]: I forbindelse med at Arbeiderpartiet gikk inn for å slutte seg til EUs energibyrå ACER, vedtok landsstyret til Arbeiderpartiet også noen ufravikelige krav for at partiet skulle kunne slutte seg til ACER. Ett av dem handlet om nettleien. Det handlet om at flaskehalsinntektene fra de nye mellomlandskablene – altså North Sea Link og NordLink – fortsatt skal kunne benyttes til å redusere nettariffene, så vel som til vedlikehold og utbygging av det norske strømnettet. Så mitt siste oppfølgingsspørsmål dreier seg om dette. Mens staten håver inn inntekter, både i form av flaskehalsinntekter, i form av økt utbytte og økt grunnrenteskatt: Kan ikke noen av disse økte inntektene brukes på å bygge ut det norske strømnettet i tråd med det ufravikelige kravet som landsstyret til Arbeiderpartiet vedtok?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:32:27]: Jeg må nesten svare det samme som jeg sa i sted: Vi har et strømnettutvalg som nå er i arbeid og skal jobbe med en del av disse problemstillingene, og det vil være riktig av

meg å komme tilbake med tiltak som følger opp deres anbefalinger. Det handler også om utvikling og finansiering av strømmettet. Slik systemet fungerer i dag, er det kundene som betaler for nettet, og dermed tenker jeg at det er viktig å følge opp de anbefalingene som strømmettutvalget vil komme med. Det er bl.a. slik at en del av utviklingen av nettet i dag betales gjennom anleggsbidrag fra industri og bedrifter som skal ha tilkobling, slik at ikke alt belastes de husholdningskundene som vi snakker om i dette tilfellet.

Spørsmål 13

Geir Jørgensen (R) [12:33:31]: Mitt spørsmål handler også om kravene Arbeiderpartiet stilte da de i 2018 gikk sammen med regjeringen Solberg og Miljøpartiet De Grønne og sørget for flertall for å slutte oss til ACER:

«Mener statsråden at Arbeiderpartiets ufravikelige krav for å slutte seg til ACER, om bl.a. energisikkerhet og samfunnsmessig kontroll, er oppfylt under dagens situasjon med skyhøye strømpriser?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:34:03]: Nasjonal kontroll over energien og trygg forsyningssikkerhet i Norge er svært viktig for regjeringen, og det er omtalt i Hurdalsplattformen.

Et flertall på Stortinget bestående av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Miljøpartiet De Grønne fattet i mars 2018 vedtak om samtykke til å innlemme den tredje energimarkedspakken i EØS-avtalen.

Avtalen som ble inngått mellom de nevnte partiene i forbindelse med behandlingen, handler bl.a. om at det skal være nasjonal og samfunnsmessig styring og kontroll over vannkraftressursene, og at norske myndigheter skal ha full styring og kontroll over alle avgjørelser med betydning for energisikkerheten i Norge. Dette gjelder også avgjørelser knyttet til industri og utkobling av kraft.

For Arbeiderpartiet er forsyningssikkerhet i Norge helt sentralt. I et værbasert system som vårt, der forskjellen mellom det høyeste og det laveste nivået på vannkraftproduksjonen de siste ti årene er omtrent 60 TWh, er god utvekslingskapasitet med våre naboland svært viktig.

Nå står hele det europeiske kraftsystemet i en veldig krevende situasjon. Økt innslag av fornybare energikilder både i Norge og ikke minst i resten av Europa vil gi svingninger i kraftprisene, men det vi ser nå, er et uvanlig høyt prisnivå i hele det europeiske kraftsystemet. Ekstraordinært høye gasspriser er den viktigste enkeltårsaken, samtidig som kullpriser, CO₂-priser og værmessige forhold alle har trukket i retning av høye kraftpriser.

I en slik situasjon må regjeringen stille opp og beskytte norske husholdninger mot ekstreme priser. Det

opplever jeg at regjeringen gjør gjennom den pakken som nå foreligger, med sikringsordningen, elavgiftskutt, bostøtte, sosialhjelp, ENØK-støtte og økt støtte til studentene.

ACER er et byrå for samarbeid mellom energireguleringsmyndigheter og skal fungere som rådgiver for praktiseringen og utviklingen av regelverket for det indre markedet for energi. Det er mange forhold som påvirker kraftprisene, og som ikke har noe med ACER å gjøre. Vi har et markedsbasert kraftsystem, og Norge er en del av et nordisk og europeisk kraftmarked. Det har vi vært i mange år. Det pågår endringer i energisystemene rundt oss, som også er med på å påvirke det norske kraftsystemet.

Kraftprisene har vært uvanlig høye i Sør-Norge gjennom 2021 og inn i 2022. Regjeringen har lagt fram flere tiltak som skal kompensere for dette. Vi har lyttet til folks tilbakemeldinger og sørger nå for at strømsønadsordningen blir styrket. Det er viktig for oss at folk skal kunne leve et vanlig liv selv om vi nå opplever helt uvanlige strømpriser.

Jeg mener kravene i avtalen fra 2018 er oppfylt. Selv om Norge tar del i et mer harmonisert regelverk for energimarkedene gjennom EØS-avtalen, har vi fortsatt suverenitet med styring og kontroll over energiresursene våre, alle avgjørelser med betydning for energisikkerheten i Norge og utformingen av vår nasjonale energipolitikk.

Geir Jørgensen (R) [12:36:49]: Å beskytte husholdningene og studentene kan man gjøre med sosialpolitikk. Det har vært nødvendig i den situasjonen vi er i. Men for å beskytte industrien og landbruket må noen drive energipolitikk for at man skal klare å komme gjennom det.

Nå reiser strømbrolet seg – fra kraftforedlende industri i Trøndelag, fra noen av de få gjenværende treforedlingsbedriftene som produserer papir, fra Nordland, hvor vi produserer aluminium, stål og kunstgjødsel. Fra en samlet industri og fra et samlet LO er folkekravet at vi nå må få en energipolitikk som kan reguleres til beste for industrien.

Da er spørsmålet: Et av kravene Arbeiderpartiet stilte, var at norsk fornybar kraftproduksjon skal bidra til økt verdiskaping og sysselsetting i Norge. Mener statsråden at dette er innfridd?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:37:55]: Hovedspørsmålet her handlet om ACER, og jeg mener, som jeg sa, at avtalen fra 2018 er innfridd. Vi har nemlig kontroll over vannressursene våre. Vi har samfunnsmessig og nasjonal styring og kontroll over dem, og i alle avgjørelser som gjelder energisikkerheten i Norge, har vi kontroll.

Så er det opp til oss å lage den energipolitikken vi har. Vi har hatt en regjering som har hatt én energipolitikk og et stortingsflertall som har hatt én energipolitikk. Vi har varslet en rekke tiltak for å sikre norsk industri rikelig og rimelig fornybar kraft. Vi skal bl.a. sette ned en energikommisjon, som nevnt tidligere i dag. Vi skal se på hvilken påvirkning utenlandskablene har, for å kartlegge det. Videre har vi et strømnnettutvalg som jobber med tiltak for å styrke nettet.

Geir Jørgensen (R) [12:38:58]: Hovedspørsmålet her handler om de kravene Arbeiderpartiet satte for å slutte seg til ACER og således gå inn og lage flertall for en integrering av norsk kraftpolitikk i EU, med tilslutning til både ACER og tredje energimarkedspakke.

Når vi nå ser at dette har virket en stund, på tross av de samlede advarslene fra fagbevegelsen og en mengde av Arbeiderpartiets egne ordførere i industrikommunene, og vi nå ser at også NHO ved Norsk Industri kommer på og krever en sterkere regulering og en industripolitikk og energipolitikk som er til beste for oss, da er spørsmålet: Hvor dårlig er det nødt til å gå for denne delen av samfunnet før regjeringen tar de nødvendige grepene og slutter å la markedet styre energipolitikken?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:40:03]: Jeg tror jeg deler oppfatningen til representanten om at norsk industri er viktig for utviklingen av landet vårt, og at energipolitikken er en viktig del av det. Et av de største konkurransefortrinnene vi har hatt i Norge, har hele tiden handlet om at vi har hatt rikelig og rimelig tilgang på fornybar kraft. Det er regjeringens målsetting at vi fortsatt skal ha det, og vi har hatt det bl.a. med det markedsbaserte systemet vi har hatt etter energiloven siden 1991.

Bakgrunnen for spørsmålet som ble stilt, handlet om hvorvidt vi mente at kraftpolitikken fortsatt lå under folkevalgt kontroll og styring, noe vi mener at den gjør. Vi skal bruke den muligheten til å sikre vår egen industri og våre egne muligheter og ikke minst bygge ut overføringsnettet sånn at vi kan skape ny industri rundt omkring i landet vårt.

Spørsmål 14

Seher Aydar (R) [12:41:18]: Mitt spørsmål handler om makspris på strøm:

«Hva tenker statsråden om mulighetsrommet for å innføre makspris på strøm i perioder med skyhøye strømpriser, i lys av at pristoppene har vært enda høyere etter at Stortinget behandlet regjeringens strømpakke?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:41:37]: Vi har en ekstraordinær situasjon i kraftmarkedet med svært

høye strømpriser, særlig i Sør-Norge, og det er ingen tvil om at mange har store utfordringer og er bekymret for at de ikke skal greie å betale strømregningen. Jeg er derfor glad for at vi har fått på plass en støtteordning for husholdninger, og at denne kommer til å bli ytterligere styrket.

Støtteordningen inntreffer når kraftprisen i snitt over en måned har vært over 70 øre/kWh. Med den varslede styrkingen av ordningen vil staten betale 80 pst. av kraftprisen over 70 øre, og den delen staten skal betale, blir trukket fra på den neste fakturaen.

Det er også viktig at husholdningenes insentiver til å gjøre energieffektive valg ikke svekkes unødig. Innslagspunktet på 70 øre/kWh er derfor satt på et ganske høyt nivå for kraftprisen. Så høye kraftpriser gir i seg selv forbrukerne insentiver til å tilpasse seg og spare strøm.

Ved å sette et pristak for aktørene i kraftmarkedet kan vi komme i en situasjon der markedet ikke fungerer som det skal. Kraftmarkedet er avgjørende for å sikre balanse i et sammensatt kraftsystem fra dag til dag og time til time. Rammene for kraftsystemet er derfor også viktig med tanke på forsyningssikkerheten.

Innenfor dagens system er det markedet som skal sikre at produksjonen av kraft er lik forbruket av kraft – til enhver tid. Prissignalene markedet gir, er dessuten viktig for å synliggjøre at det er knapphet på strøm, og at vi derfor bør spare på strømmen.

Støtteordningen som er innført, er en treffsikker ordning, og den er innrettet slik at hvis kraftprisen blir høyere, blir også støtten fra staten høyere. En stønadsgrad på 80 pst. sikrer at husholdningene får en god hjelp til å betale strømregningen, samtidig som de fortsatt har økonomiske insentiver til å holde strømforbruket nede.

Vi har altså i tillegg satt inn flere kraftfulle tiltak for å begrense folks strømregninger gjennom vinteren, og vi følger situasjonen i kraftmarkedet tett. Det er mange som har tatt til orde for tiltak som påvirker kraftmarkedets funksjonsmåte. Det vil jeg fraråde, for vi overskuer ikke virkningene av det på kort sikt, og i verste fall kan det forverre situasjonen. Markedet har en viktig funksjon og må få virke uten innblanding. Det er bedre da at vi setter inn disse tiltakene for å hjelpe befolkningen med å betale de skyhøye strømregningene.

Seher Aydar (R) [12:44:00]: Når strømprisene skytter i været, handler det ikke bare om tall, men om mange mennesker som sliter med å betale regningene sine. Det gir i praksis en reallønnsnedgang. Produksjonskostnadene for strøm er lave i Norge. Det koster under 12 øre å produsere, men til tross for det koster det nå over 6 kr/kWh for husholdninger. Staten tjente nesten 30 mrd. kr i økte inntekter som følge av de høye prisene i form av økt utbytte og grunnrenteskatt bare i fjor.

Lov om pristiltak slår fast at Kongen kan fastsette vedtak om makspriser når det er nødvendig for å fremme en samfunnsmessig forsvarlig prisutvikling. Det finnes med andre ord en åpning for å innføre makspris på strøm. Mener statsråden at prisutviklingen vi nå ser i samfunnet, er samfunnsmessig forsvarlig? Hvis ikke, vil regjeringen bruke loven om pristiltak for å innføre en makspris på strøm?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:44:57]: Jeg ønsker ikke å avvise noen forslag, for vi følger altså utviklingen av situasjonen tett, men vi har valgt å legge fram en strømstøtteordning som bistår husholdningene i å betale regningene sine. Markedet er helt elendig på omfordeling, og da er det omfordeling som skal til for at vi får det til.

Jeg vil likevel advare litt mot å sette et pristak for aktørene i kraftmarkedet. Et eksempel kan være at produsentene f.eks. ved et pristak vil disponere magasinene etter hvordan de tror pristaket kommer til å bli satt på lengre sikt, og det kan gi en ganske lite tjenlig magasin-disponering. Ved et pristak er vi heller ikke sikret import dersom vi virkelig trenger det, og pristaket må i så fall da settes høyere enn i våre naboland, og vi risikerer at prisen på sikt blir høyere enn det som er nødvendig.

Seher Aydar (R) [12:45:58]: Statsråden er redd for at markedet ikke vil ordne opp hvis vi setter en makspris, men da er det litt merkelig at statsråden tror at markedet ordner opp nå. Det er fint med strømtiltaks-pakker, men det holder faktisk ikke for folks økonomi i dag. Det er bedre med en pris som er jevnt lav enn at den skyter i været når vi bruker strømmen mest, som f.eks. i vinter. I kraftpolitikken har nesten et samlet storting latt markedet bestemme, og det er helt riktig som statsråden sier, at det er elendig på å omfordele. Faktisk raner det folk hver eneste dag. Det viser seg at det ikke fungerer – ikke for folk flest.

Å ta demokratisk, politisk styring over prisene som har løpt løpsk, er rimelig, og det er ikke minst helt nødvendig, for utgiftene for helt vanlige folk er høye. De var høye før pakken, og de er fortsatt høye for ganske mange folk. Da er spørsmålet: Vil regjeringen ta politisk styring over prisene gjennom en makspris på strøm, eller vil regjeringen fortsette å ha en naiv tro på at markedet kommer til å ordne opp?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:47:02]: En strømstønad som dekker store deler av prisen over et visst nivå, slik vi har lagt fram, virker i praksis på mange måter som et pristak for mange husholdninger. Dagens stønadsordning er god på den måten, nettopp ved at vi kan justere den, også hvis prisene øker, og at husholdningene vil få mer igjen når prisene øker.

Men jeg har lyst til å advare litt mot at man i en ekstraordinær situasjon, i det som er en strømpriskrise, gjør tiltak som ikke nødvendigvis treffer krisen, men som påvirker langsiktig, og som kanskje har en uheldig påvirkning på noe vi ikke ønsker, for vi ønsker ikke at prisene skal legge seg stabilt høyere. Fra 2010 til 2020 var prisene gjennomsnittlig på 33 øre/kWh, og det er ikke ønskelig å legge opp til en politikk som eventuelt fører til at prisene blir varig høye.

Spørsmål 15

Mímir Kristjánsson (R) [12:48:24]: Mitt spørsmål dreier seg om den pågående elektrifiseringen av norsk sokkel med strøm fra land, og spørsmålet jeg vil stille statsråden, er: «Hvordan vil elektrifisering av sokkelen påvirke strømprisene for norsk næringsliv og norske husholdninger?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:48:42]: Regjeringen vil at norsk petroleumsindustri skal utvikles, ikke avvikles. Petroleumssektoren er en høyproduktiv næring som bidrar med store inntekter, verdiskaping og arbeidsplasser i Norge.

Samtidig må utslippene fra olje- og gassvirksomheten ned. I forbindelse med Stortingets vedtak om midlertidige endringer i petroleumsskatteloven våren 2020 ba et bredt flertall – utgått fra dagens regjeringspartier samt Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti – regjeringen om sammen med bransjen å legge fram en plan for hvordan utslippene fra olje- og gassproduksjonen på norsk sokkel kunne reduseres med 50 pst. innen 2030. Regjeringen viderefører dette arbeidet, bl.a. som omtalt i Hurdalsplattformen.

Alle store elektrifiseringstiltak, inkludert mer bruk av kraft fra land på norsk sokkel, gir isolert sett høyere kraftpriser i Norge. Samtidig har vi et godt utgangspunkt for å ta i bruk fornybar kraft til utslippsreduksjoner og verdiskaping. Det er per i dag et kraftoverskudd i Norge på om lag 20 TWh i et normalår, og det forventes fortsatt tilgang på fornybar kraft i årene som kommer.

Det er vanskelig å si hvordan én faktor vil påvirke kraftprisen. I 2020 utførte Oljedirektoratet og NVE en studie som vurderte virkningen på kraftsystemet som følge av økt bruk av kraft fra land. I studien legges det til grunn at flere modne og umodne prosjekter blir realisert.

NVEs analyser viser at realiseringen av de studerte kraft-fra-land-prosjektene vil gi en økning i kraftprisen i alle prisområder. I 2030 er økningen i kraftpris anslått til å være på om lag 1 øre/kWh i Sør-Norge, 4,2 øre/kWh i Midt-Norge og 5,8 øre/kWh i Nord-Norge.

Mot 2040 vil elektrifisering av sokkelen ha mindre virkning på kraftprisene. Det er viktig å understreke at slike langsiktige framskrivninger av kraftpriser og isolerte virkninger av økt forbruk er beheftet med stor usikkerhet.

Tilgang på rikelig med ren og rimelig kraft har i årtier vært den norske industriens fremste konkurransefortrinn. Regjeringen vil at dette også i framtiden skal være fortrinnet for norsk industri og bidra til verdiskaping og sysselsetting i hele landet.

Mimir Kristjánsson (R) [12:50:49]: Jeg takker statsråden for svaret og det jeg oppfatter som en bekreftelse på at elektrifiseringen av sokkelen med strøm fra land vil føre til økte strømpriser, i likhet med alle andre store elektrifiseringsprosjekter som måtte være planlagt.

Spørsmålet er da i hvilken grad det er fornuftig å gå videre med et sånt elektrifiseringsframstøt. Det er hevet over enhver tvil at det vil bidra til reduserte utslipp fra olje- og gassektoren i Norge. Spørsmålet er i hvilken grad det bidrar til reduserte klimagassutslipp i det globale klimaregnskapet. Selv om man skulle være i stand til å flytte utslippene fra én kolonne til en annen i et globalt klimaregnskap, blir det ikke noe mindre global oppvarming av den grunn. Det som skjer når man elektrifiserer sokkelen, er jo at man selger den samme gassen man ville brent på sokkelen, til et annet land der den blir brent i stedet.

Mitt spørsmål er: Hvor fornuftig er egentlig elektrifisering av sokkelen som klimatiltak hvis man tenker litt større enn bare det norske klimaregnskapet isolert?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:51:52]: Utslippene er på vei ned på norsk sokkel. Som jeg sa, var det i forbindelse med tiltakspakken Stortinget vedtok våren 2020, et flertall på Stortinget som også ble enige om at man skulle legge fram en plan for hvordan utslippene fra olje- og gassproduksjonen skulle reduseres ytterligere.

Når det gjelder petroleumssektoren, er den omfattet av det europeiske kvotesystemet for klimagassutslipp. Reduserte utslipp innenfor kvotepliktig virksomhet i Norge, inklusiv norsk sokkel, medfører et mindre behov for kvoter i Norge. Det vil i betydelig grad frigjøre kvoter til bruk i andre virksomheter innenfor kvotesystemet. Videre vil gassen som frigjøres fra energiproduksjonen på feltene, bli eksportert. Å bruke kraft i stedet for gass på en plattform vil derfor ha marginal effekt på tilbud og etterspørsel i energimarkedene, men det er ikke dermed sagt at ikke elektrifisering av plattformene har klimaeffekt.

For det første kan tiltak innenfor kvotepliktig sektor bidra til lavere utslipp i Europa (presidenten klubber) og globalt gjennom EUs såkalte slettemekanisme (presi-

denten klubber igjen). Beklager, jeg klarte ikke følge med på tiden – jeg ble engasjert her!

Mimir Kristjánsson (R) [12:53:04]: Takk for svaret fra statsråden.

Jeg registrerer at statsråden mener det vil komme betydelige klimaeffekter av elektrifisering av sokkelen. Jeg tillater meg å tvile på om det har noen særlig global effekt at man eksporterer og brenner gassen andre steder enn på norsk sokkel. Det som derimot er utvilsomt, og som statsråden allerede har bekreftet, er at elektrifisering av sokkelen vil føre til økte strømpriser i Norge.

Spørsmålet er: Til tross for at prosjekter med elektrifisering hittil har hatt bred støtte i det norske stortinget, bør ikke vinterens strømkrise, med påfølgende fare for industridød, med påfølgende fare for å utsette alle reelle prosjekter innenfor det grønne skiftet som krever billig kraft, gjøre at regjeringen og statsråden tenker nytt om hvorvidt man bør igangsette så store elektrifiseringsprosjekter som det sokkelen vil være?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:54:07]: Det blir jo litt blanding mellom klimaeffekt og effekten på strømprisene her. All elektrifisering vil, dersom man ikke fyller på med ny kraftproduksjon, ha effekt på prisene. Det er jo tilbudet som følger etterspørselen. Det gjelder også dersom vi øker antall elbiler.

Når det gjelder klimaeffekten, mener jeg det har effekt. Bare for Troll B og C, som planlegges nå, og som det ble innlevert PUD på i desember 2021, er det planlagt en reduksjon på 450 000 tonn CO₂. Det vil alltid være en vurdering av nytteverdi og alternativ verdi av kraften. Hvert eneste elektrifiseringsprosjekt må i så fall behandles hver for seg. Når det gjelder de som har fått tillatelse så langt, har de tillatelse på vilkår, slik at man bl.a. kan ta ut overføringen av elektrisitet dersom tiltak på nettet tilsier det.

Spørsmål 16

Tobias Drevland Lund (R) [12:55:25]: «Hvordan synes statsråden at den nye strømpakken treffer, og er statsråden enig i at terskelen på 70 øre kilowattimen er en unormalt høy pris for strøm?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:55:40]: Regjeringen har siden i høst fulgt situasjonen i kraftmarkedet tett og på relativt kort tid etablert en støtteordning som retter seg mot husholdningene i Norge. For regjeringen har det vært viktig å finne løsninger raskt, som treffer dem som trenger hjelp. Den valgte ordningen treffer godt ved at den når raskt ut til husholdningene direkte gjennom strømfakturaen. For desember 2021 var stø-

nadsgraden 55 pst. av kraftprisen over 70 øre. Fra januar til mars har regjeringen foreslått å øke stønadsgraden fra 55 pst. til 80 pst.

Situasjonen i kraftmarkedet er ekstraordinær, både i Norge og i landene rundt oss. Strømprisen har gjennom sensommeren og høsten 2021 beveget seg til uvanlige høyder historisk sett i Norge. Gjennomsnittsprisen i Norge for 2021 endte på rundt 61 øre/kWh. Til sammenligning var snittprisen for årene 2020 og 2019 henholdsvis 10 øre og 38 øre/kWh. Samtidig ser vi større prisforskjeller mellom landsdeler enn det vi har vært vant med tidligere.

Basert på historiske priser er 70 øre/kWh en høy strømpris i Norge. Strømprisen har de siste ti årene ligget på rundt 30 øre – dvs. 33 øre/kWh i 2010–2020. Siden 2010 har kun et fåtall uker hatt en pris på over 70 øre/kWh.

I dagens situasjon mener jeg at dette innslagspunktet er fornuftig, også sett i lys av at vi nå vil øke andelen fra staten på det som kommer over 70 øre. For regjeringen har det vært viktig å finne løsninger som ikke svekker forsyningssikkerheten eller har utilsiktede prisvirkninger i den ekstraordinære situasjonen som vi er i nå.

I Hurdalsplattformen slår vi fast at regjeringen vil utforme flere kraftfulle tiltak for å redusere høye strømkostnader, som inkluderer lavere avgift på elektrisk kraft – som vi har levert – økt bostøtte, geografisk prisutjevning av nettleie, styrkede forbrukerrettigheter og økt produksjon av norsk kraft. Regjeringen har lyttet til folks tilbakemeldinger, og vi sørger nå for at sikringsordningen blir styrket. Det er viktig for oss at folk skal kunne leve et vanlig liv, selv om vi nå opplever helt uvanlige strømpriser. I Norge stiller vi opp for hverandre når det røyner på.

Tobias Drevland Lund (R) [12:58:00]: Jeg takker for svaret.

Det strømsjokket husholdninger og en rekke næringer nå opplever – at utgiftene stiger voldsomt og plutselig – er helt spesielt. Som statsråden var inne på, var til sammenlikning den konsumprisjusterte spotprisen på kraft i perioden 2010–2020 i gjennomsnitt 33 øre/kWh eksklusiv merverdiavgift. I praksis kan dette være med og bidra til en reallønnsnedgang for masse folk der ute med vanlige og lave inntekter. Med andre ord: 70 øre/kWh er for de aller fleste en svært høy pris å betale for strøm. I dag er spotprisen i det området vi befinner oss i nå, i øst, hele 173,20 øre/kWh. Er statsråden enig i at på tross av regjeringens nye strømpakke er dette fortsatt en altfor høy pris å betale for strøm for vanlige folk der ute?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:58:51]: Vi har lagt fram en stønadsordning i en helt spesiell situasjon, en ekstraordinær situasjon der kraftprisen har blitt usedvanlig høy. Det er for å avhjelpe de høye prisene – toppe-

ne over 70 øre. Det betyr at det fortsatt vil være relativt høye strømgeregninger for mange husholdninger å betale, men vi stiller opp for dem når de blir ekstraordinært høye.

Bakgrunnen for at vi har lagt oss på 70 øre, er nettopp at det historisk sett er slik at det er omkring det som har vært toppen. Det er en helt ny ordning. Vi har aldri gjort tilsvarende før. Det som er unikt med den, er at den følger kunden også når prisene blir høyere, sånn at blir prisen høyere, vil man også få mer igjen. Det er også en viktig faktor knyttet til dette. Det går an å følge tett med videre og se hvordan prisutviklingen vil være.

Tobias Drevland Lund (R) [12:59:54]: Staten alene håvet i fjor inn nærmere 30 mrd. kr for 2021. Det over-skuddet beregner seg nå til nærmere 40 mrd. kr, og det er penger som vanlige folk, som Arbeiderpartiet har gått til valg på å si at de kjemper for, har betalt. Selv med regjeringens nye strømpakke, som statsråden redegjør for her, vil altså vanlige folk med 80 pst. dekning av strømgeregningen over 70 øre/kWh igjen ende opp med å fylle kraftselskapenes kasser istedenfor å bli sikret en overkommelig strømpris.

Mitt spørsmål til statsråden er om hun er villig til å ta politisk kontroll over strømprisene og sikre lavere strømgeregninger for folk der ute – med andre ord bruke klassisk sosialdemokratisk politikk for å få kontroll på situasjonen som rammer vanlige folk.

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:00:46]: Jeg har i denne spørretimen på vegne av regjeringen gjort rede for en rekke av de tiltakene som vi ønsker å gjøre for å få kontroll over strømmarkedet. Det handler bl.a. om at vi skal sikre økt kraftproduksjon for å møte de behovene som vi har i Norge når vi skal bygge ut ny industri. Det skal også handle om å holde prisene nede for vanlige folk. Men en ekstraordinær situasjon, en strømpriskrise, møter vi med ekstraordinære tiltak og tiltak som vi kan få raskt på plass. Det har regjeringen gjort i denne situasjonen. Vi har rullet ut en ordning på rekordtid som vil gi betydelig støtte til alle husholdninger, og i tillegg har vi gjort masse for dem som trenger det aller mest. Vi har økt bostøtten, vi har utvidet bostøtten, vi har laget en ordning som gjør at studenter skal få lån og stipend, og vi har redusert elavgiften for alle. Det er viktig å gjøre på kort sikt, og så må vi gjøre mer på lengre sikt.

Kari Henriksen hadde her overtatt president-plassen.

Spørsmål 17

Sveinung Rotevatn (V) [13:02:10]: «Noreg har fleire sjukepleiarar per innbyggjar enn noko EU-land, og vi er det OECD-landet med høgst del av folket sysselsett i helsesektoren. Likevel er kapasiteten på intensivbehandling for låg til å handtere omfattande smitteutbrot, og blir brukt som hovudgrunngeving for dei inn-gripande smitteverntiltaka som no gjeld.

Kva organisatoriske endringar er mogleg å gjere innanfor helstenesta for å auke intensivkapasiteten og få meir pasientbehandling ut av kvart årsverk i sektoren?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:02:50]: Erfaringene fra koronapandemien viser at selv land som ifølge OECD har en betydelig høyere intensivkapasitet enn Norge, som Tyskland og Østerrike, ikke har en kapasitet som gjør at de kan unngå inngripende tiltak i samfunnet. Vi må derfor skille mellom den ordinære intensivkapasiteten og planer for å kunne møte større kriser av kortere og lengre varighet, som denne pandemien.

Intensivkapasiteten har fått mye oppmerksomhet, men ved et stort smitteutbrudd med mange smittede og syke vil hele helsetjenesten bli satt på strekk. Selv om Norge har en veldig god intensivbehandling, er ikke risikoen for død og senfølger ubetydelig. Det er en krevende oppgave å sammenligne vår intensivkapasitet med andre lands. Kapasitet kan defineres på ulike måter, og det finnes ulike nivåer av intensivenheter basert på kriterier for hvor avansert behandling som tilbys. Dette inkluderer bl.a. krav til bemanning, kompetanse og utstyr. Det kan også variere hvilke helsepersonellgrupper som er involvert i behandlingen av alvorlig syke pasienter.

Denne pandemien har vist at det er behov for å øke intensivkapasiteten i Norge. Det er et prioritert område for regjeringen. Vi må vurdere tiltak på både kort og lang sikt. Det er naturlig at vi innhenter kunnskap og erfaring om organisering av intensivkapasitet fra andre land. Bedre grunnfinansiering og flere utdanningsstillinger vil gi mulighet til å øke kapasiteten, og da kan vi ansette flere intensivsykepleiere.

Ved at man satser på kompetansehevede tiltak til sykepleiere og andre helsepersonellgrupper, kan disse bidra til å avlaste intensivsykepleierne og legene, som da kan bruke mer tid til pasientbehandling som krever deres kompetanse. En mer fleksibel kapasitet er altså nødvendig, og en strategi.

I går holdt jeg sykehustalen på Universitetssykehuset Nord-Norge i Tromsø. Der la jeg fram en stor tiltakspakke for sykehusene, med 1,5 mrd. kr i økte midler til sykehusene og midler til 200 nye utdanningsstillinger for spesialsykepleiere. Det er konkrete grep som bl.a. vil styrke norsk intensivkapasitet, både grunnkapasiteten og den mer fleksible kapasiteten som gjør at vi kan

håndtere en forventet smitteøkning med omikron denne vinteren, slik som det vi står i nå.

Sveinung Rotevatn (V) [13:05:46]: Eg vil takke for svaret, og la meg starte med å understreke at eg er enig med helseministeren i at det nok ikkje er mogleg å bygge opp ein intensivkapasitet som kan ta høgd for alt eller for ekstreme situasjonar eller smittsame pandemiar der det ikkje finst vaksine.

Grunnen til at dette likevel er interessant å diskutere no, er at vi står i ein pandemi der vi no har vaksine, men der i alle fall ein god del ting tyder på at det vil kunne kome nye virusvariantar som kan gje behov for oppfriskingsdosar, og at dette kan bli veldig langvarig. Då blir det grunnleggjande spørsmålet i kva grad vi skal tilpasse samfunnet til helsetenesta eller helsetenesta til samfunnet.

Under pandemien har vi operert med at det skal vere mogleg å skalere opp talet på intensivplassar til 1 200. Det er jo eit tal som har gått igjen. No melder regjeringa at det dei meiner er det realistiske talet, er 647. Det eg gjerne vil følge opp med då, er å spørje: Kva er det som er urealistisk med det som tidlegare er sagt, for det har eg ikkje heilt fått grep på enno?

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:06:49]: Jeg er enig med representanten i at vi må diskutere intensivkapasitet. Vi har et behov for økt intensivkapasitet i Norge, også utenom pandemi, som følge av at vi er en aldrende befolkning. Det er et behov som helseregionene har jobbet med over lengre tid, bl.a. i en utredning fra 2019.

Det tallet representanten viser til, 647, er helseregionenes egen vurdering av hva det er mulig å trappe opp til nå på kort sikt. Det vil være håndterbart, men med en lavere kvalitet enn det vi er vant til i dag. Det betyr også at helseregionene her mener at en lavere kvalitet har betydelig risiko knyttet til seg. Nå har vi gjort en del tiltak på kort sikt – de utdanningsstillingene vi kom med i går, og også ekstra penger fordi hvert årsverk er dyrere når ferie er inndratt og man trenger særlige avtaler lokalt – sånn at man kan gjøre denne oppskaleringen, men det er regionenes egen vurdering.

Sveinung Rotevatn (V) [13:08:00]: Det er eg klar over. Det eg spurde om, er kva vurderinga til helse- og omsorgsministeren er. Når det blir sagt at det ikkje er realistisk å gå opp til 1 200 plassar, eller noko meir enn 647, er spørsmålet: Kva gjer at det ikkje er realisme i det?

I alle fall slik eg har lese dei ulike planane her, er det som kjem, fleire steg ut i prosessen for å trappe opp, særleg spørsmål om endring av arbeidstid og ferieavvikling, f.eks. at ein går over til å jobbe meir helg enn i dag, men innanfor reglane i arbeidsmiljøloven, og f.eks. at ein en-

drar på ferieavviklingsplanar. Er det det helse- og omsorgsministeren meiner er urealistisk i ein situasjon for å kunne trappe opp intensivkapasiteten?

Statsråd Ingvild Kjerkol [13:08:47]: Skalaen realistisk–urealistisk meiner jeg ikke er en riktig beskrivelse av disse to tallstørrelsene. Tallet på 1 200 fra april 2020 var et tall med klare forbehold. Når det gjelder både kvalitet og tilgjengelig utstyr, var det et tall som ble satt i en situasjon hvor det var stor usikkerhet, og hvor man så for seg veldig dramatiske scenarier. Tallet 647 er knyttet til en kvalitetsstandard hvor man har vurdert covid-19-pasientenes behov gjennom 22 måneder, både dem som får respiratorbehandling, og også dem som får en annen type intensivbehandling. Så det er nok et mer realistisk tall ut fra hvordan fagfolkene vurderer det. Tallet 1 200 var som sagt med klare begrensninger og lavere behandlingsstandard, og også med mulighet til å opprettholde det bare gjennom en kort periode.

Spørsmål 18

Kari-Anne Jønnes (H) [13:10:12]: «Alle elever fortjener kvalitet i skolen uavhengig av hvor de bor og hvem foreldrene er. Skoler er viktige samfunnsaktører, men må ikke reduseres til et distriktspolitisk virkemiddel alene.

Mener statsråden at små grendeskoler er viktigere enn kvalitet i skoletilbudet til alle elever i hele landet?»

Statsråd Tonje Brenna [13:10:37]: Regjeringens mål er å skape en sterkere fellesskole der elevene lærer mer, trives bedre og opplever mestring. Jeg er derfor enig med representanten Jønnes i at alle elever fortjener kvalitet i skoletilbudet, uansett hvor de bor, og hvor de kommer fra. Men jeg er ikke enig i representantens antagelse om at en stor skole nærmest automatisk gir god kvalitet, mens en liten skole har dårligere kvalitet. Den antagelsen støttes heller ikke i internasjonal eller norsk skoleforskning. Det tror jeg har å gjøre med at kvalitet i større grad påvirkes av om man har kvalifiserte lærere, om man har en god ledelse som gir retning for skolens arbeid, og om man har gode profesjonsfellesskap. Alt dette kan man oppnå på både store og små skoler, i byene og i distriktene.

Jeg har tillit til lokalt folkevalgte, og det er viktig å understreke at det er de som avgjør hvor mange skoler de skal ha i kommunen, og hvor de skolene skal ligge. De må gjøre en vurdering knyttet til mulighetene for å rekruttere kvalifiserte lærere, belastningen for elevene som følge av f.eks. lengre reisevei, kommuneøkonomi og sammenhengen mellom skolestruktur, bosetting og næringsstruktur.

I Norge har det over flere tiår vært en utvikling hvor det har blitt færre og større skoler. Selv om det er mange hensyn som må veies mot hverandre når skolestrukturen vurderes lokalt, blir strukturen i stor grad påvirket av befolkningstrender. Vi har en demografisk utvikling i Norge der vi får færre barn og samtidig lever lenger. Norge eldes i et økende tempo. Om bare ti år vil det for første gang være flere eldre enn unger. Dette får konsekvenser for skolestrukturen i hele landet. Samtidig er det en utvikling mot urbanisering og sentralisering, som ikke minst den forrige regjeringen bidro til. Med et dårligere elevgrunnlag i distriktene blir det også vanskeligere å opprettholde et desentralisert skoletilbud.

En viktig oppgave for regjeringen er å bidra til god og forutsigbar kommuneøkonomi, slik at kommunene kan levere de tjenestene som innbyggerne forventer og har krav på i hverdagen. I 2022 får kommunesektoren en vekst i frie inntekter på 4,5 mrd. kr. Vi øker veksten i sektorens frie inntekter med 2,5 mrd. kr sammenlignet med den forrige regjeringens budsjett.

Som en oppfølging av Hurdalsplattformen har regjeringen innført et nytt tilskudd på 500 000 kr per kommunale grunnskole, som finansieres innenfor innbyggertilskuddet i rammetilskuddet til kommunene. Jeg mener det bidrar til å utvikle et likeverdig skoletilbud med høy kvalitet i hele landet.

Uavhengig av skolestrukturen må kommunene gi det skoletilbudet som opplæringsloven og forskriftene krever. Det innebærer bl.a. at elevene har rett til et trygt og godt skolemiljø, og at skolene må tilpasse opplæringen slik at alle elever kan oppleve læring og utvikling ut fra sine forutsetninger.

Kari-Anne Jønnes (H) [13:13:37]: Takk til statsråden for svaret.

Jeg har ikke sagt at størrelse og kvalitet henger nøye sammen, men jeg må si jeg er sterkt kritisk til å premiere kommuner som ikke planlegger for framtiden, for det er jo det det handler om. Det er bred enighet i Skole-Norge om at kvalifiserte lærere som har tid til å ta seg av den enkelte elev, det å styrke laget rundt eleven og det å bygge profesjonelle læringsfellesskap i alle skoler, er tre veldig viktige ambisjoner. Mener statsråden at det er viktige ambisjoner? Deler statsråden de ambisjonene? Og mener statsråden at det er riktig å premiere kommuner som ikke planlegger for framtiden, men konserverer 1950-tallets skolestruktur heller enn å ta inn over seg den befolkningsutviklingen og de trendene vi ser i samfunnet, som statsråden helt riktig bemerket?

Statsråd Tonje Brenna [13:14:37]: Jeg er usikker på om man finner en lokalpolitiker i dette landet som mener at hun eller han ikke planlegger for framtiden. Er det én ting våre lokalt folkevalgte gjør, er det nettopp

det. Derfor er poenget med å ha en god grunnfinansiering til kommunene og en god grunnfinansiering til skolene våre så enormt viktig, for i planleggingen for barnekull som ennå ikke er født, er det spesielt krevende å planlegge for en god skolestruktur.

Jeg er av den oppfatning at vi er enige om at det er tilgangen på kvalifisert personell som er det avgjørende for hvorvidt man kan drive en god skole som er i tråd med de mål og krav som ligger i opplæringsloven. Derfor mener jeg at det er en slags distraksjon å diskutere størrelsen på skolene og mene at det å ha som ambisjon å opprettholde en grendeskole er en konserverende ting i seg selv.

Jeg er helt sikker på at våre lokalpolitikere gjør alt de kan for å gjøre det best mulig for alle unger, både i grise-grendte strøk og i urbane strøk, å gå på skole i Norge.

Kari-Anne Jønnes (H) [13:15:39]: Det er nettopp det: Det er veldig, veldig mange dyktige lokalpolitikere, også fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, som står i tøffe debatter som er krevende – skolestruktur er krevende, det treffer mange – og det gjør de jo for å nå målet om sterke kompetansemiljøer og kvalitet i tilbudet til alle elever. Det er tøffe, men helt nødvendige debatter i veldig mange kommuner, og det er det fordi samfunnet endrer seg. Mange kommuner får, som statsråden selv sier, færre elever, og mange velger å bo sentralt. Da er mitt spørsmål til statsråden om hun vil ta til orde for å videreføre ordningen – som faktisk innebærer å flytte 1 mrd. kr. Det er mye penger selv i det norske statsbudsjettet. De pengene brukes i dag på noen få elever, heller enn å bidra til en mer rettferdig fordeling av midler som gir også de store skolene og de store kommunene muligheten til å gi sine elever et godt skoletilbud.

Statsråd Tonje Brenna [13:16:43]: Det siste representanten Jønnes påstår, er rett og slett ikke riktig. Blant de kommunene som tjener aller mest på f.eks. et grunnskoletillegg, grunnskolefinansiering, er kommuner med mange innbyggere, og som også har byer. Så det at det finnes et tilskudd til grunnskolene våre som kommer elevene til gode, uansett hvilken grunnskole de går på, er en bra ting. Det finnes også mindre skoler i større byer, så resonnementet henger ikke helt på greip.

Jeg mener at vi ikke kan underslå hvor nøye bosetting og skoletilbud henger sammen. Derfor er jeg også ut fra et utdanningsperspektiv veldig skeptisk til den sentraliseringen som skjer en del steder, og som den forrige regjeringen ikke bidro til å motvirke. Det handler bl.a. om stram kommuneøkonomi. Det handler om å slippe opp for at flere privatskoler kan etablere seg. De etablerer seg stort sett bare i de store byene. Det til sammen bidrar til å utarme også utdanningstilbudet i distriktene våre.

Spørsmål 19

Ingunn Foss (H) [13:17:57]: «Adresseavisen og VG kunne 1. januar 2022 fortelle at Trøndelag politidistrikt har kalt inn ekstra etterforskere etter flere tilfeller med vold i nære relasjoner i julen. Vi vet at barn, unge og kvinner har vært spesielt utsatt for vold og overgrep i løpet av nedstengningene under pandemien. Når samfunnet igjen i praksis er nedstengt under en høytid, hvor tilfeller av vold i nære relasjoner normalt øker, er det alvorlig for de som rammes.

Hvordan jobber regjeringen for å forebygge vold i nære relasjoner i en tid med pandemi?»

Statsråd Emilie Mehl [13:18:36]: Jeg vil takke for representanten Foss' engasjement for en sak som står høyt på regjeringens dagsorden.

Vold i nære relasjoner er alvorlig kriminalitet som rammer den utsatte der man skal være aller mest trygg, i sitt eget hjem. Vi vet at pandemien kan være ekstra krevende for dem som allerede har en vanskelig hverdag. Internasjonal forskning viser at økonomiske og sosiale kriser fører til økt risiko for vold i familien. Årsakene kan være mange, men bl.a. økonomisk usikkerhet, stress, bekymringer knyttet til sykdom og helse og redusert tilgang til tjenesteapparatet er noen av de årsakene vi ser i det bildet. Koronakrisen, og andre ting som samfunnet står i løpende, har kostet mange dyrt, men det er ingen tvil om at den har rammet dem som allerede var mest sårbare fra før, aller hardest.

Regjeringen er bekymret for at pandemien og smitteverntiltakene har gjort det vanskeligere å avdekke vold i nære relasjoner, og at alvorlighetsgraden kan øke. Terskelen for å oppsøke hjelp kan være høyere når bekymring for smitte og økonomi kommer i tillegg. Derfor er det viktig å begrense de negative konsekvensene av smitteverntiltakene.

Ansatte i barnevernet og i kriseteamene fikk tidlig status som personell i samfunnskritisk funksjon. Disse tilbudene har derfor ikke vært stengt under pandemien, og det har vært viktig.

Regjeringen har lagt vekt på at barnehager, skoler og tjenester for barn og unge skal holdes åpne så langt det er mulig og forsvarlig ut fra smittevernhensyn. Det er etablert en koordineringsgruppe på direktoratsnivå for tjenestetilbudet til sårbare barn og unge under pandemien. Gruppen avgir jevnlig rapporter og følger situasjonen tett.

Behandling av voldsutøvere er også et viktig forebyggende tiltak. Gjennom pandemien har det vært økning i bevilgningene til familievern og til Alternativ til Vold for å øke kapasiteten til disse tjenestene.

I forebyggende øyemed er det viktig å nå ut med informasjon om at hjelpetiltakene er åpne trass i pande-

mien og smitteverntiltakene. Informasjonskampanjer om at krisesentre og andre hjelpetjenester er åpne og trygge å bruke, har vært gjennomført flere ganger.

Flere hjelpetelefoner, bl.a. volds- og overgrepslinjen, har fått egne chattetjenester under pandemien. Under pandemien har det også fra politiets side vært rettet ekstra oppmerksomhet mot denne sakstypen. Så langt det har vært praktisk mulig, har politiet skjermet personell som har jobbet innenfor dette fagfeltet under pandemien. Politiet i Trøndelag har satt av ekstra ressurser til å følge opp familievoldssaker under julehøytiden, noe som viser at politidistriktene tar disse sakene på største alvor.

I Hurdalsplattformen er også regjeringen tydelig på at vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep er noe som skal prioriteres høyere i hele straffesakskjeden.

Ingunn Foss (H) [13:21:39]: Takk for svaret.

I Hurdalsplattformen står det også at regjeringen skal legge fram en opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner. Den forrige regjeringen la i august 2021 fram en ny handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner, med over 80 kraftfulle og målrettede tiltakspunkter. Så mitt neste spørsmål er: Hvordan vil statsråden følge opp den forrige regjeringens handlingsplan, og når planlegger statsråden å legge fram den varslede opptrappingsplanen?

Statsråd Emilie Mehl [13:22:16]: Kampen mot vold i nære relasjoner og overgrep mot de aller mest sårbare er en kontinuerlig kamp. Jeg er glad for at forrige regjering var opptatt av det, og for min del er det viktig som ny justisminister å styrke innsatsen også enda mer. Allerede i budsjettet for 2022, som vi la fram en tilleggsproposisjon til, la vi bl.a. inn 200 mill. kr ekstra til politiet for å forebygge kriminalitet, og også vold og overgrep. Vi har styrket påtalemyndigheten, og vi vil komme tilbake til når vi vil legge fram den konkrete opptrappingsplanen. Det er viktig for meg at vi jobber grundig med det før den kommer, slik at vi har en god og tydelig plan for veien videre.

Ingunn Foss (H) [13:23:05]: Takk igjen for svaret.

Jeg følger litt opp med en evaluering av politireformen, som er utført av Direktoratet for forvaltning og økonomistyring, der konklusjonen er at den viktigste effekten av reformen er sterkere fagmiljøer, som gjør politiet bedre i stand til å håndtere de mest alvorlige sakene. Min bekymring er at når statsråden vil opprette 20 nye tjenestesteder, et mål uten noen faglig begrunnelse, vil det svekke fagmiljøene som nettopp er så viktige for å etterforske denne type alvorlig kriminalitet.

Spørsmålet er: Hvordan ser statsråden for seg at politiets mulighet til å etterforske denne type kriminalitet

blir påvirket av at politireformen reverseres og fagmiljøer svekkes?

Statsråd Emilie Mehl [13:23:51]: Jeg lurer på hvor representanten Foss har lest at politireformen skal reverseres. Det er ikke jeg kjent med. Vi har sagt at vi ønsker å evaluere nærpolutireformen, bl.a. fordi man ser at politiets tilstedeværelse i hele Norge ikke er god nok alle steder, og at reformen kan ha vært en årsak til det.

For oss er det viktig at vi har politi i hele landet som kan være til stede i folks hverdag, men også avdekke og etterforske alvorlig kriminalitet, som vold i nære relasjoner. Dette er kriminalitetstyper som vi dessverre finner i de aller fleste lokalsamfunn – det tror jeg vi kan si med sikkerhet. Da er det viktig at det ikke er forskjell på hvor man bor, med tanke på muligheten til å få hjelp og å bli oppdaget. Det er et mål for regjeringen at vi skal ha en solid satsing på dette over hele landet.

Spørsmål 20

Sveinung Stensland (H) [13:25:06]: «I desember vant Elefun anbud om levering av omtrent 300 droner fra det kinesiske selskapet DJI til politiet. Selskapet DJI har blitt ilagt sanksjoner av USA på grunn av den sikkerhetstrusselen selskapets håndtering av personlige data utgjør.

Har regjeringen vurdert sikkerhetsrisikoen innkjøp av DJI-droner medfører for politiet, og eventuelt hvilke vurderinger har blitt gjort?»

Statsråd Emilie Mehl [13:25:39]: Politiet startet sitt droneprosjekt i juli 2018, altså under Solberg-regjeringen, og inngikk samarbeid med svensk og finsk politi, som allerede da kjøpte inn DJI-droner, for å se på deres erfaringer. Etter det ble det inngått en kontrakt 1. oktober 2019 med svenske Swedron AB som definerer at det skal leveres droner fra DJI.

Som representanten kanskje kjenner til, ble disse dronene tatt i bruk i politiet i 2019 og 2020, under Høyres regjeringstid, i et pilotprosjekt. Dette har vi bl.a. sett dokumentert i mediene, hvor daværende justisminister Monica Mæland fra Høyre er med på demonstrasjon av DJI-dronene, som representanten fra Høyre nå to år senere stiller spørsmål ved.

Etter gjennomføringen av et pilotprosjekt gikk politiet sammen med politimyndighetene i Sverige om en formell droneanskaffelse i mars 2021. Kontrakten med Elefun AS ble inngått i november/desember 2021.

For denne regjeringen er nasjonal sikkerhet svært viktig og ligger til grunn for vårt arbeid. Derfor ba jeg om en redegjørelse fra politidirektøren fredag 7. oktober knyttet til politiets kjøp av droner. Politidirektøren har

understreket at det er gjort en konkret vurdering av landrisikoen knyttet til bruk av DJI-droner, og PSTs truselvurderinger er lagt til grunn. Politiet har også gjennom anskaffelsen gjennomført såkalte penetrasjonstester av utstyret underveis i prosessen, og utstyret fra DJI var det som skåret best i disse testene. Dette betyr, etter det jeg forstår, at DJI bl.a. ble valgt fordi andre leverandører hadde dårligere sikkerhet.

Jeg mener det er viktig at offentlige myndigheter utviser forsiktighet når man bruker droner fra en kinesisk produsent. Derfor har jeg bedt Politidirektoratet om å få Nasjonal sikkerhetsmyndighet til å gjøre en konkret vurdering av hvordan politiet bør innrette seg knyttet til informasjonssikkerhet ved bruk av droner. Dialogen med POD og NSM er allerede opprettet.

Jeg vil minne om hva som er formålet med bruk av droner i politiet. Politiet bruker utelukkende dronene i politioperativt arbeid, og de er aldri ment til bruk i sikkerhetsgraderte saker. Politiet benytter droner til f.eks. åstedsfotografering og søk og redning. Droner berger liv. Det fikk vi bl.a. se under redningsaksjonene etter jordraset i Gjerdrum.

Det skal i hvert enkelt tilfelle gjøres risikovurderinger i forkant av all bruk av droner i politioppdrag. Politidirektøren har informert meg om at det nå vil bli presisert at det skal gjøres en konkret vurdering av mulighet for flyktningspionasje, slik at politiet er sikker på at deres bruk av droner ikke kan legge til rette for at noen kan misbruke den.

Til slutt vil jeg opplyse om at det i USA, som representanten tar opp, benyttes droner fra DJI, bl.a. hos politiet i New York og Boston. Det samme gjelder for politiet i Sverige og Finland.

Sveinung Stensland (H) [13:28:45]: Jeg tillater meg å minne statsråden om at det er forskjell på et pilotprosjekt med enkelte droner og et større innkjøp av 300 droner. Det er ingen som stiller spørsmål ved om disse var brukt forsøksvis i Norge før, og det er ikke det spørsmålet mitt handler om heller. Det det handler om, er at vi har fått ny informasjon som kom tett oppunder jul. Det er bakgrunnen for dette spørsmålet.

I forbindelse med det vil jeg gjerne spørre statsråden om hun kan gjøre rede for hvilke signaler som har gått fra NSM i forbindelse med innkjøpet og valget av kinesiske droner i forkant av innkjøpet til norsk politi.

Statsråd Emilie Mehl [13:29:26]: For å sørge for at vi diskuterer saken på riktig grunnlag, kan jeg jo begynne med å opplyse om hva den informasjonen i desember går ut på. Jeg har fått i uttalelse fra E-tjenesten at US Department of the Treasury's Office of Foreign Assets Control den 16. desember 2021 oppførte DJI på den amerikanske listen over kinesiske selskap som tilhører det ki-

nesiske militær-industrielle komplekset. Det innebærer at det er forbudt for amerikanere å kjøpe eller selge verdipapirer som aksjer eller obligasjoner fra selskapet. Det handler om noe annet enn det jeg oppfatter at representanten prøver å få det til å høres ut som.

Jeg er glad for at POD skal ta en ekstra runde med NSM for å være helt sikker på at politiets bruk av droner er trygg, men det er viktig at vi har opplysningene korrekt foran oss når vi skal diskutere dette.

Sveinung Stensland (H) [13:30:27]: Jeg tror ikke jeg trenger å bli belært av statsråden om hva denne saken handler om. Den handler bl.a. om det statsråden tar opp nå, men det er også en sikkerhetsrisiko som har vært oppe i bildet i denne sammenhengen. Når statsråden nå ber NSM gjøre en ny vurdering, via politidirektøren, må også statsråden mistenke at det er en sikkerhetsrisiko her. Vi kan ikke se på det som noe annet enn en innrømmelse av at dette ikke er godt nok utredet i forbindelse med innkjøpet.

Vil statsråden nå gjøre endringer i rutinene sånn at det i forbindelse med framtidige innkjøp er sørget for sikkerhetsvurderinger, slik at en ikke trenger at opposisjonen tar dette opp gjennom mediene for å være sikker på at det er gjort på skikkelig vis?

Statsråd Emilie Mehl [13:31:11]: Etter åtte år med Høyre i regjering mener jeg det helt klart er behov for å gjennomgå rutinene knyttet til nasjonal sikkerhet, og det er noe den nye regjeringen tok tak i ganske raskt etter at vi kom inn i regjeringslokalene i høst. Vi har sett flere saker som har vært eksempler på at det er behov for en gjennomgang av rutiner i departementet, og vi ønsker å gå gjennom sikkerhetsloven og sørge for at vi er godt rustet når det gjelder nasjonal sikkerhet.

Så viser jeg til at dette er en anskaffelse som startet under Høyre – det er nærmest Høyre-droner vi snakker om her. Jeg tror vi har en felles interesse i at Norge skal være trygt, og at vi skal ha gode rutiner på dette området. Det at vi får en ekstra forsikring nå fra NSM om at bruken er helt i orden, trenger ikke å mistenkeliggjøre hva som er gjort tidligere.

Spørsmål 21

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [13:32:27]: «Under pandemien har det blitt utvist fleksibilitet knyttet til underholdskravet i utlendingsforskriften overfor både utenlandske studenter og faglærte arbeidstakere.

Vil statsråden sørge for at det utvises fleksibilitet også for selvstendig næringsdrivende som på grunn av pandemien ikke oppfyller kravet til underhold, sett i lys av at pandemien nok vil vedvare?»

Statsråd Emilie Mehl [13:32:51]: Jeg gjentar her det jeg svarte representanten Wettrhus Thorsvik på et skriftlig spørsmål rett før jul:

Regjeringen har ikke funnet grunn til å fravike hovedregelen om underholdskravet for selvstendig næringsdrivende så langt under pandemien. Det gjorde for øvrig heller ikke regjeringen Solberg, som representantens parti også var en del av. Vi vurderer imidlertid fortløpende behovet for unntak eller tilpasninger i regelverket som følge av pandemien.

Hensikten med underholdskravet er, som kjent, at utlendinger som kommer til Norge, som hovedregel skal være selvforsørget og ikke bli en belastning for det norske velferdssamfunnet. Dette er et grunnleggende prinsipp som det er bred politisk enighet om. For å få oppholdstillatelse som selvstendig næringsdrivende er det en forutsetning at underholdet i det vesentlige vil være sikret gjennom ervervsvirksomheten. Det stilles derfor krav om at det er økonomisk grunnlag for virksomheten.

Eventuelle unntak fra underholdskravet må vurderes opp mot de samfunnsmessige omkostningene det vil ha dersom utlendingen ikke klarer å oppnå tilstrekkelig inntekt etter pandemien og må få støtte fra det offentlige. Hensynet til den enkelte utlending og til Norges behov for denne typen arbeidsinnvandring må veies opp mot de negative samfunnsøkonomiske konsekvenser det vil ha dersom det gis fornyet oppholdstillatelse i saker der det ikke lenger er økonomisk grunnlag for driften av virksomheten.

Regjeringen gjør, som nevnt, en fortløpende vurdering av behovet for unntak i regelverket.

Ingvild Wettrhus Thorsvik (V) [13:34:15]: Det bør være et mål at Norge er et attraktivt land for gründere, sånn at vi kan trekke kapital og innovasjonskraft hit, og da er det også viktig at vi legger til rette for at flere utenlandske talenter kan og vil komme til Norge. Da er det fryktelig synd at vi under pandemien har sett at utenlandske gründere som på grunn av covid ikke har nådd underholdskravet for 2020, kastes ut av landet, til og med i enkelttilfeller hvor man har kunnet vise til inntekt langt over underholdskravet i perioden før og etter pandemiens største påvirkning på virksomheten deres.

Statsråden svarer altså at eventuelle unntak fra underholdskravet må vurderes opp mot de samfunnsmessige omkostningene det vil ha dersom utlendingen ikke klarer å oppnå tilstrekkelig inntekt etter pandemien og må få støtte fra det offentlige. Det har som nevnt blitt lagt til rette for både studenter og arbeidstakere, og det er bra, men det er ikke tilsvarende fleksibilitet for selvstendig næringsdrivende. Mener statsråden at det er større risiko for at selvstendig næringsdrivende ikke kla-

rer å oppnå tilstrekkelig inntekt etter pandemien enn det er for faglærte arbeidstakere og studenter?

Statsråd Emilie Mehl [13:35:20]: Det er riktig at det i løpet av det første halvåret etter pandemiens utbrudd i Norge ble utvist noe fleksibilitet i underholdskravet for studenter og faglærte. Det ble bl.a. gjort for å avhjelpe den veldig vanskelige situasjonen disse ble satt i som følge av den plutselig nedstengningen av samfunnet, men det er nå godt over et år siden disse særordningene ble avvirket. Det er ikke innført noe mer varig unntak fra underholdskravet for dem som ikke har oppfylt kravet som følge av lavere inntjening under pandemien. Regjeringen vurderer, som nevnt, fortløpende om det er behov for særregler.

Ingvild Wettrhus Thorsvik (V) [13:35:56]: Gründere representerer en ressurs som behøves av et Norge som er i stadig teknologisk utvikling, nemlig den tilgangen på talent som de er. Regelverket rundt underholdskravet er utformet på en måte som gjør at gründere som f.eks. Kyle Havlicek-McClenahan først og fremst er en trussel mot velferdsstaten og norske skatte kroner – der hovedmålet har vært å gardere seg mot velferdsturisme. Spesielt når det gjelder forskere og gründere, er det svært uheldig, just fordi Norge trenger flere av begge gruppene, og da er det en utfordring å få de mest ettertraktede av dem til Norge. Regelverket rundt underholdskravet under korona gjør at vi får saker som bidrar til å gi Norge et dårlig omdømme som gründerdestinasjon, i tillegg til at det svekker Norge som destinasjon for utenlandske studenter som kunne tenke seg å bli igjen i Norge etter endt studium.

Mener statsråden at det er riktig at vi har et regelverk som rett fram sier at folk som ønsker å komme til Norge for å studere og starte egne selskaper, først og fremst er en byrde for det norske samfunnet og på sikt en trussel mot opprettholdelse av velferdsstaten?

Statsråd Emilie Mehl [13:36:59]: Bare for å være helt sikker på at det er klart, vil jeg slå fast at jeg ikke kan kommentere enkeltsaker som den som så vidt ble nevnt i representantens innlegg.

Det er sånn at Norge har en rekke virkemidler for å dekke behovene til oppstartsvirksomheter, bl.a. tilbud om tilskudd og lån, veiledning og kompetansenettverksbygging, og det er også mulig for utenlandske gründere å benytte seg av det.

Ellers må jeg henvise til næringsministeren når det gjelder gründerpolitikken til Norge, og til arbeids- og inkluderingsministeren når det gjelder regelverk for arbeidsinnvandring.

Presidenten: Den ordinære spørretimen er dermed omme. Sak nr. 3 [13:37:39]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.
Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger
noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.38.

